

MIEDZYKULTUROWE INSPIRACJE

**- przewodnik po wolontariacie
dla młodych Ukraińców
i Tatarów krymskich**

**MIĘDZYKULTUROWE
INSPIRACJE**

**- przewodnik po wolontariacie
dla młodych Ukraińców
i Tatarów krymskich**

LUBLIN – KIJÓW 2020

Wydawca: Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu w Lublinie
ul. Jezuicka 4, 20-113 Lublin
tel.: 81 534 26 52
e-mail: lublin@wolontariat.org.pl
www.wolontariat.lublin.pl

Redakcja: Praca zbiorowa pod red. ks. Mieczysława Puzewicza
Projekt graficzny: Adam Poręba

Publikacja powstała w ramach projektu „Międzykulturowe inspiracje – przewodnik po wolontariacie dla młodych Ukraińców i Tatarów krymskich” współfinansowanego ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach programu RITA – Przemiany w regionie, realizowanego przez Fundację Edukacja dla Demokracji.

Przemiany w regionie

Stowarzyszenie
Centrum Wolontariatu
w Lublinie

Publikacja pt. „Międzykulturowe inspiracje – przewodnik po wolontariacie dla młodych Ukraińców i Tatarów krymskich” jest dostępna na licencji Creative Commons „Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne 4.0 Międzynarodowe” (CC BY-NC 4.0). Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Stowarzyszenia Centrum Wolontariatu w Lublinie. Utwór powstał w ramach projektu „Międzykulturowe inspiracje – przewodnik po wolontariacie dla młodych Ukraińców i Tatarów krymskich”, realizowanego przez Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu w Lublinie przy wykorzystaniu środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Zezwala się na dowolne wykorzystanie treści – pod warunkiem zachowania niniejszej informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, posiadaczach praw oraz o projekcie „Międzykulturowe inspiracje – przewodnik po wolontariacie dla młodych Ukraińców i Tatarów krymskich”. Treść licencji jest dostępna na stronie <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>.

Wstęp

Oddajemy w Wasze ręce przewodnik po wolontariacie, wierząc, że zainspiruje on Was do tworzenia pięknych i potrzebnych dzieł. Chcemy podzielić się tym, co wypracowaliśmy w ramach Centrum Wolontariatu oraz Eleos Ukraine na przestrzeni lat. Publikacja to zbiór praktycznych wskazówek do tego, jak organizować działania społeczne, a także nasze świadectwo działania w duchu braterstwa i solidarności. Głęboko wierzymy, że te wartości mają charakter uniwersalny, ponadnarodowy i ponadreligijny. Mogą być inspiracją do podejmowania zaangażowania na rzecz drugiego człowieka w różnych miejscach na ziemi. To, co dziś robimy i kim jesteśmy, to zasługa otwartości na współpracę, na odmienność kulturową i religijną. To owoc spotkań, wizyt oraz wzajemnego zaufania. Owoc wiary w to, że pomimo zawirowań historii, jakich doświadczały nasze narody, możemy ramię w ramię pracować na rzecz lepszej przyszłości.

Pragniemy dzielić się doświadczeniem i praktyką, które pozwalają budować odpowiedzialne społeczeństwo.

Wolontariat będący przejawem wrażliwości społecznej jest dziś narzędziem do budowania trwałych relacji, zwłaszcza z tymi, którzy na różne sposoby doświadczają wykluczenia. Odpowiedzialne, oparte na wiedzy, doświadczeniu i wrażliwości działania wolontariackie mogą przyczynić się do rozwiązywania lub minimalizowania kluczowych problemów społecznych.

Dlatego zachęcam, by – nie ustając w pracy na rzecz drugiego człowieka – zatrzymać się na chwilę nad tym przewodnikiem, by zdać sobie sprawę z roli, jaką wolontariat może odegrać w naszej wspólnej przyszłości. Życzę, aby ta publikacja była inspiracją dla tych, w których ręce trafiła. By przyniosła nowe pomysły i motywację do działania.

Justyna Orłowska
Prezes Stowarzyszenia Centrum Wolontariatu
w Lublinie

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego w Ukrainie

Nie dziwi fakt, że wolontariat w dzisiejszych czasach jest powszechnym zjawiskiem. Coraz bardziej modna staje się walka o poszanowanie praw człowieka, troska o zdrowie, segregowanie śmieci, pomaganie osobom ubogim, bezdomnym, chorym, ochrona zwierząt i przyrody oraz bycie świadomym obywatelem. Wszystko to ma swój początek w chwili, gdy ludzie dostrzegają problem i postanawiają go rozwiązać. Tak rodzi się społeczeństwo obywatelskie.

Materiały video promujące pomaganie innym zyskują coraz większą popularność w mediach. Coraz częściej pracodawcy zwracają uwagę na to, czy osoba jest aktywna społecznie. Wolontariusze często dysponują ogromnym kapitałem społecznym, to znaczy licznymi kontaktami z ludźmi z różnych środowisk. Posiadają także duże doświadczenie związane z wolontariatem. To szansa na rozwój osobisty, bez obaw przed niepowodzeniem.

Jak podaje Centrum Zasobów „Gurt”, wolontariat pojawił się w Ukrainie na początku lat 90. minionego wieku, a oficjalnie został uznany rozporządzeniem Gabinetu Ministrów Ukrainy z dn. 10 grudnia 2003 roku. Według Państwowej Służby Statystycznej w ciągu ostatnich lat liczba organizacji pozarządowych wzrosła o ok. 15 tys. i usytuowała się na poziomie 85 639 (koniec 2018 roku) w porównaniu z rokiem 2016, kiedy zarejestrowanych było 71 074 organizacji.

Ukraińska ustawa „O działalności charytatywnej” mówi, że jest ona dobrowolną, społecznie ukierunkowaną działalnością non-profit, realizowaną przez wolontariuszy. Kluczowa jest tutaj orientacja prospołeczna i nieodpłatność. Oznacza to, że wolontariusz to osoba, która pomaga ludziom bezpłatnie. Działalność charytatywna opiera się na zasadach prawa, godności, równości, dobrowolności, bezinteresowności człowieka. Taka działalność wiąże się z innymi rodzajami korzyści, np. ze zdobywaniem doświadczenia, poznawaniem ludzi, satysfakcją z pomocy, a także ze wzbogaceniem swojego CV i co za tym idzie – zwiększeniem szans na rynku pracy. Ludzie wokół pomagają nam, a my im. Wszystko

to można nazwać kapitałem społecznym. Jest to coś niematerialnego, ale może przynieść wiele korzyści.

Wspomniana wyżej ustawa zalicza do działalności charytatywnej następujące obszary działania:

- wsparcie osób ubogich, bezrobotnych, bezdomnych, potrzebujących rehabilitacji społecznej;
- opieka nad chorymi, osobami niepełnosprawnymi, samotnymi, starszymi oraz innymi, które ze względu na swoje ograniczenia fizyczne, materialne lub inne, wymagają wsparcia i pomocy;
- udzielanie pomocy obywatelom, którzy ucierpieli w wyniku antropogenicznej lub naturalnej katastrofy, podczas stanu wyjątkowego lub wojennego, wskutek operacji antyterrorystycznych, odpierania zbrojnej agresji ze strony Federacji Rosyjskiej w Doniecku i Ługańsku, a także ofiarom wypadków i przestępstw, uchodźcom, osobom wewnętrźnie przesiedlonym;
- udzielanie pomocy osobom, które z powodu swojej niepełnosprawności fizycznej lub intelektualnej nie mogą w pełni korzystać ze swoich praw;
- prowadzenie działań związanych z ochroną środowiska, zachowaniem dziedzictwa narodowego, zabytków historycznych i kulturowych, miejsc pochówku;
- organizacja i przeprowadzenie wydarzeń o znaczeniu krajowym i międzynarodowym, wydarzeń sportowych, kulturalnych oraz innych imprez rozrywkowych i publicznych;
- udzielanie pomocy w celu wyeliminowania skutków klęsk żywiołowych lub katastrof spowodowanych przez człowieka;
- udzielanie wsparcia Siłom Zbrojnym Ukrainy, innym ugrupowaniom wojskowym, organom ścigania, władzom publicznym w stanie wyjątkowym lub podczas stanu wojennego, przeprowadzenia operacji antyterrorystycznej, poprzez wdrażanie środków zapewniających bezpieczeństwo narodowe i obronę, w trakcie odpierania zbrojnej agresji ze strony Rosyjskiej Federacja w regionach Doniecka i Ługańska;

- pomoc organom upoważnionym, w okresie próbnym, w nadzorowaniu więźniów i realizacji programów socjalnych i edukacyjnych;
- udzielanie pomocy w innych obszarach dozwolonych przez prawo.

Istnieje wiele organizacji pozarządowych w Ukrainie, które dają możliwość podejmowania inicjatyw obywatelskich. Wśród nich wymienić można m.in.: fundację „Eleos Ukraina”, ogólnoukraińską organizację „Convictus”, Centrum Pomocy Społecznej dla Rodzin i Dzieci „Dom Ojca”, fundację „Żytelyub”, Charytatywne Towarzystwo Pomocy Osobom Niepełnosprawnym Fizycznie oraz Intelktualnie „Dzherela”, Don SOS, „Caritas Kijów”, organizację „La Strada”, Centrum Pomocy Matce i Dziecku, ICF „Ukraińska Fundacja Zdrowia Publicznego”, Kijowską Regionalną Fundację Charytatywną Oddziału „Wioski dziecięce SOS”. Istnieją też platformy on-line, które umożliwiają bycie aktywnym obywatelem, np. „Group Resource Centre” i „Volunteer All-Ukrainian Community Centre”. Porównując wyniki krajowego badania „Wolontariat w Ukrainie” w 2014 roku z opiniami ekspertów na temat rozwoju wolontariatu w ciągu ostatnich 5 lat, można powiedzieć, że liczba wolontariuszy zaczęła powoli spadać po szybkim wzroście w 2014 roku. W sierpniu 2017 roku powstała organizacja „Wolontariat ukraiński”. Dysponuje ona obszerną bazą miejsc, które potrzebują wolontariuszy i stanowi łącznik między istniejącymi inicjatywami a ludźmi, którzy chcieliby zaangażować się.

Kraje zachodnie stanowią wzór dla Ukrainy w wielu dziedzinach, w tym też w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego. Na dotychczasowej ścieżce rozwoju demokracji Ukraina napotkała wiele trudności, które pozwoliły społeczeństwu ukraińskiemu lepiej zrozumieć wartość niepodległej ojczyzny. Niemniej jednak lęk przed odpowiedzialnością sprawia, że ludzie stają się zdystansowani i obojętni. Pomimo tego wciąż mamy nadzieję, że nasz kraj będzie posiadał sprawiedliwe prawo i będą w nim żyć szczęśliwi ludzie, a nie ubodzy i bezbronni. Kto i w jaki sposób może w tym pomóc? Jest wybór: czekać aż rząd ureguluje wszystkie sfery naszego życia, co wydaje się dość trudne, lub wziąć sprawy w swoje ręce i tworzyć lepszy świat wokół siebie. Druga

metoda również jest skomplikowana, ale istnieją dowody, iż przynosi ona pozytywne rezultaty. Organizacje pozarządowe, zjednoczone wspólnoty terytorialne, wolontariusze zmienili życie wielu ludzi. Jeśli weźmiemy pod uwagę sposób i zasady, według których rozwinęły się kraje Europy, widzimy, że tylko wtedy, gdy mieszkańcy danego kraju są świadomi swojej władzy i wspólnie działają we własnym interesie dobrobyt jest możliwy. I właśnie w tym nurcie wykształciło się zjawisko zwane społeczeństwem obywatelskim. Stało się ono wspólnotą ludzi, którzy są w stanie zorganizować się i zjednoczyć, aby odpowiadać na lokalne lub globalne problemy niezależnie od wsparcia ze strony władz.

Rewolucja Godności potwierdziła istnienie społeczeństwa obywatelskiego w Ukrainie oraz mocno je promowała i popularyzowała. Miliony ludzi zebrało się w jednym miejscu, by pokazać, że są wolni i mają prawo samodzielnie decydować o swojej przyszłości. Ta mroźna zima na Majdanie rozpoczęła drogę do wolności i godności, ciernistą ścieżkę Ukraińców od wtórnego i niższego stopnia: do poczucia jedności i zjednoczenia narodowego. Nie ma znaczenia, jakie masz doświadczenie życiowe, z jakiego regionu pochodzisz, ile masz lat lub jaka jest twoja płeć, najważniejsze jest to, że pamiętasz o Ukrainie i masz ją w sercu, oraz że starasz się budować każdego dnia nowy kraj marzeń. Od 2014 roku wzrosła liczba organizacji pozarządowych, które realnie rozwiązują problemy społeczne, tworzą możliwości rozwoju oraz lepszych warunków życia. Wolontariat jest przejawem aktywnej postawy obywateli. Wolontariuszem w Ukrainie jest osoba, która poświęca swój czas, talent lub zasoby w realizację społecznie korzystnych projektów.

Valentina Yudchenko, Anton Blazheyev

**W obliczu 40. rocznicy podpisania
porozumień sierpniowych.
Dorobek polskiej Solidarności inspiracją
dla wschodniego Sąsiada**

Gdzie zaczyna się zmiana? Czy jej początkiem jest niezgoda na niesprawiedliwość dotyczącą drugiego człowieka albo przekonanie o niewystarczalności działań dotychczas podejmowanych? A może raczej wiara w to, że zawsze można lepiej i mądrzej kształtować rzeczywistość – i że ta możliwość jest w gruncie rzeczy czymś więcej, bo także prawem i obowiązkiem? A może to poczucie, że prawdziwe życie to uczestnictwo, a nie obserwacja prowadzona z bezpiecznej odległości? Każda z tych odpowiedzi jest równie prawdziwa, a punktem wspólnym jest ruch, jaki trzeba wykonać, żeby zmiana mogła zacząć się dziać: ruch myśli, serca i w końcu fizyczny, wyjście z dobrze znanej sytuacji w coś nowego, poszukanie sojusznika.

Mały ruch rodzi duży ruch. Dynamika i rozwój takiego ruchu czterdzieści lat temu zdumiały chyba nie tylko Polskę i Europę. Kontekst historyczny zaistnienia „Solidarności” jako ruchu społecznego jest ważny, by zrozumieć, że nawet w bardzo niesprzyjających warunkach – opresji, ograniczeń, zniechęcenia wynikającego z poczucia, że nie ma się wpływu na zbyt wiele, możliwa jest zmiana. O ile wyjdzie się od prostego przesłania, że w obliczu jakiejś dziejącej się krzywdy trzeba reagować, bo jesteśmy wspólnotą. Wspólnotą, w ramach której potrafimy rozmawiać i szukać rozwiązań, szukać dróg porozumienia dla wspólnego dobra – podpisanie porozumień sierpniowych w 1980 roku pomiędzy przedstawicielami władz a reprezentantami społeczeństwa pokazało, że rewolucyjne rozwiązania nie są dziejową koniecznością, że można inaczej.

Autentyczność i głębia znaczenia słowa „solidarność” sprawia, że mimo obrośnięcia przez lata w rozmaite konteksty i mimo prób zawłaszczania, słowo to przekracza ramy niewątpliwie ważnych zdarzeń w konkretnej rzeczywistości i rodzi ciągle nowe sytuacje dla ciągle

nowych ludzi. Ponieważ to się już w Polsce udało, solidarność jest zarazem dziedzictwem i zobowiązaniem, także dla lubelskiego środowiska organizacji pozarządowych, odwołujących się do bardzo szerokiego znaczenia solidarności jako moralnego obowiązku. „Jeśli chodzi o człowieka, nigdy nie jest za daleko” – tak można streścić motywację inicjatyw podejmowanych przez Stowarzyszenie Solidarności Globalnej, dla którego równie ważną areną działań jest Gruzja, jak Kuba czy Ukraina. Uniwersalność przesłania solidarności sprawia, że przy poszanowaniu kulturowych odmienności pozwala dotrzeć do różnych środowisk i wszędzie jest zrozumiała.

Również dla siostrzanej lubelskiej organizacji, Stowarzyszenia Centrum Wolontariatu, solidarność to pojęcie kluczowe, zwłaszcza w wykładni patrona podejmowanych przez nią działań, to jest św. Jana Pawła II. To jego słowa o „wyobraźni miłosierdzia” pozwalającej zobaczyć cierpiącego człowieka – co zawsze jest pierwszym etapem działania – były motorem do poszukiwań nowych pól zaangażowań. Poszukiwań nie w znaczeniu kreowania rzeczywistości, ale docierania do miejsc i ludzi zaniedbanych i angażowania ich w zmianę właśnie w duchu solidarności, a także przekonania, że państwo nie zrobi za obywateli wszystkiego.

Te dwa konteksty – nauczania Jana Pawła II i doświadczenie „Solidarności” – są zresztą ze sobą związane, bo uważa się, że to Papież podczas swej pielgrzymki w 1979 roku dał siłę rzeszom Polaków do przekroczenia indywidualnych obaw i poczucia się wspólnotą.

Dla Centrum Wolontariatu i Stowarzyszenia Solidarności Globalnej ważne są także konkretne inspiracje ewangeliczne, jednak nie trzeba być katolikiem ani chrześcijaninem, żeby przyjąć zestaw tych samych wartości: braterstwo, współczucie i solidarność są bliskie ludziom niezależnie od narodowości czy wyznania. Tamta, historyczna „Solidarność”, zmieniła Polskę i Polaków. Ma tę moc także dzisiaj.

Marta Danielewicz

Ukraina na drodze zmian. Rola Tatarów krymskich w dążeniach wolnościowych Ukraińców

Słowo „wolontariusz” już od dawna jest obecne w słowniku ukraińskim, a po wydarzeniach w latach 2013–14 niemalże stało się myśłą przewodnią dla Ukraińców. Zjawisko wolontariatu odegrało ważną rolę w ratowaniu kraju, zjednoczyło ludzi i stało się częścią tożsamości narodu ukraińskiego, niezależnie od jego etnicznej, religijnej czy innego rodzaju różnorodności. Wielu ludzi, pomimo żalu z powodu poniesionych w 2015 roku strat, wspomina to zjednoczenie z dużą dozą wzruszenia. Miało ono wielką wartość w wymiarze społecznym.

Zjawisko wolontariatu znane było rdzennej ludności Krymu na długo przed pojawieniem się tego terminu w Ukrainie, objawiając się w różnych formach, tak samo jak wielobarwna i wieloaspektowa jest kultura Krymu. W XX wieku przejawy wzajemnej pomocy były uwarunkowane skutkami deportacji, których doświadczyła ludność Krymu. Kiedy wszyscy próbowali odnaleźć się w powojennych warunkach, naród krymskotatarski robił to samo, ale na obcej ziemi, zaczynając od zera. Wtedy narodziła się silna tradycja wolontariacka zwana chaszar (z j. arabskiego – współpraca, charytatywność), inaczej talakia (takana – z j. krymskotatarskiego – zbiorowa pomoc w budownictwie). W Azji, do której został deportowany znający ciężką pracę naród krymski, ludzie powoli zaczęli wracać do normalności, wychowywać dzieci i odbudowywać domy. Chaszar to nic innego jak ludzie, którzy zorganizowali się, by wspólnie postawić fundamenty pod dom sąsiada, dając tym samym przykład innym. W ten sposób naród odrodził się w innym miejscu, a podstawą tego procesu była bezinteresowna, wzajemna pomoc.

Ta tradycja wznowiła się w latach 1987–89 i uległa znacznemu wzmocnieniu w pierwszym okresie niezależności Ukrainy. Tatarzy krymscy powracali do ojczyzny i ponownie musieli zaczynać wszystko od zera. Po raz kolejny przydatna okazała się dobra tradycja talakia, czyli chaszar. Wychowana w tym duchu młodzież krymskotatarska

obecnie stosuje tę zasadę w różnych dziedzinach życia. Bezpłatne projekty edukacyjne, kulturalne, wydarzenia sportowe i wiele innych przedsięwzięć stało się możliwymi dzięki ludziom, którzy nie pozostali obojętni na głos płynący z serca.

Tatarzy krymscy byli pierwszymi ochotnikami, którzy pomagali armii ukraińskiej w walce z rosyjskim okupantem. Już na początku konfliktu ukraińsko-rosyjskiego zjednoczyli się, by wspierać walczących, przygotowując im posiłki i dostarczając je.

Gdy wybuchła wojna, niektórzy Tatarzy krymscy wstąpili do regularnych jednostek Sił Zbrojnych, inni zgłosili się do rezerwy, wielu zaczęło pomagać na różne sposoby jednym i drugim. Przez ostatnie 7 lat wolontariusze krymskotatarscy uczestniczyli w Majdanie, dostarczali posiłki żołnierzom, pomagali ludności przymusowo przesiedlonej odnajdywać się w nowych warunkach, wspierali ostatnią placówkę ukraińską na Półwyspie Krymskim (telewizja ATR), pomagali w opłacaniu mandatów, które otrzymywali patrioci ukraińscy na Krymie, bronili Ukraińców oskarżonych na terenie okupowanym przez Rosję, wspierali ich rodziny. Lista tych działań jest nieskończona.

Jaki jest wolontariusz krymskotatarski? Podobnie jak każdy wolontariusz wierzy w sprawiedliwość, wolność, lepsze życie dla siebie i dla tych, którym oddaje część samego siebie poprzez swoje dobre uczynki. Wolontariat to nie obowiązek ani żadna ranga, wolontariat to stan duszy, system wartości, umiejętność dawania i przez małe czyny tworzenia czegoś większego.

W samym Kijowie jest wiele organizacji społecznych, a także inicjatyw i grup wolontariackich, do których należą Tatarzy krymscy. Wśród nich wymienić można m.in.: Qırım ailesi (praca z dziećmi), El-Cheber (rozwój kultury i tradycji), Kyiv QT (organizacja czasu i integracja Tatarów krymskich w Kijowie), Q-hub (praca ze studentami i młodzieżą) i Devam coroku (organizacja ogólnoukraińskiego forum „Przyszłość Krymu”). Drzwi tych organizacji zawsze stoją otworem dla wszystkich.

Arsen Tartan, Andrii Pochkai

Międzykulturowy model organizacji działań wolontarystycznych jako przykładowe rozwiązanie dla rozwijającego się wolontariatu w Ukrainie.

Międzynarodowa grupa wolontariuszy Omnes Gentes powstała w roku 2009 w ramach Lubelskiego Centrum Wolontariatu w odpowiedzi na wyzwania związane z rosnącą liczbą zagranicznych studentów przybywających do Lublina, największego ośrodka akademickiego we wschodniej Polsce. We wcześniejszym okresie, pomimo rozwiniętej sieci uniwersytetów i innych uczelni wyższych, Lublin nie był preferowanym miejscem studiów dla obcokrajowców przyjeżdżających do Polski, którzy wybierali raczej większe ośrodki, takie jak Warszawa, Kraków czy Gdańsk. Jedyna zwarta grupa międzynarodowych studentów odbywała wówczas naukę na Akademii Medycznej (obecnie: Uniwersytet Medyczny w Lublinie). W kolejnych latach podpisano umowy o współpracy między innymi lubelskimi uczelniami a partnerami zagranicznymi, dzięki czemu możliwa była intensyfikacja międzynarodowej wymiany studentów i naukowców. Od tego czasu Lublin stał się miejscem pierwszego wyboru dla wielu młodych ludzi z różnych krajów, którzy z biegiem czasu wpłynęli na oblicze miasta. Dzięki temu przekształciło się ono w międzynarodowy ośrodek akademicki z ponad 7 tysiącami zagranicznych studentów, a liczba ta z roku na rok rośnie.

Napływ zagranicznej młodzieży wpłynął pozytywnie na gospodarkę Lublina oraz rozwój jego instytucji akademickich. Powstała jednak potrzeba intensywniejszej integracji zagranicznych gości ze społecznościami lokalnymi. Wielu studentów z zagranicy, szczególnie tych uczących się na kierunkach anglojęzycznych, mieszka i studiuje we własnym gronie, homogenicznym pod względem narodowym. Ich interakcja z miejscową ludnością ogranicza się często do minimum, na co wpływają również trudności z komunikacją, ponieważ jedynie niewielka część mieszkańców Lublina porozumiewa się płynnie po angielsku, a intensywne programy nauczania na uczelniach nie pozostawiają wiele czasu na skuteczną naukę języka polskiego. Spadkiem

socjalistycznej przeszłości jest również społeczna jednorodność społeczeństwa Lublina, w którym mniejszości etniczne i rasowe stanowiły jedynie niewielki procent populacji. Z tego powodu koniecznym stało się zapoznanie lokalnej społeczności z przedstawicielami innych kultur i przyzwyczajanie jej do nowej sytuacji, zwłaszcza do obecności w Lublinie osób spoza europejskiego kręgu kulturowego.

W obliczu tych wyzwań Urząd Miasta Lublin oraz lubelskie organizacje pozarządowe stwierdziły, że konieczne jest stworzenie przestrzeni, w której zagraniczni studenci oraz społeczności lokalne mogłyby się spotkać, poznać mentalność drugiej strony oraz stworzyć bardziej przyjazną atmosferę dla wszystkich. Jedną z takich inicjatyw jest grupa Omnes Gentes międzynarodowa grupa wolontariuszy, która już od 10 lat pomaga zagranicznym studentom w integracji, a także przeciwdziała ksenofobii i rasizmowi. Grupa składa się z 20–40 członków (liczba waha się z semestru na semestr), którzy przeważnie są studentami biorącymi udział w wymianie międzynarodowej lub uczącymi się na stałe w Lublinie. Pewną część grupy stanowią też osoby pracujące, które wnoszą istotny wkład w organizację działań grupy. Działalność Omnes Gentes byłaby niemożliwa bez polskich członków, którzy zajmują się tłumaczeniem, logistyką oraz pomagają zagranicznym kolegom i koleżankom poradzić sobie z wyzwaniami dnia codziennego w mieście, które nie pod każdym aspektem jest przygotowane na napływ dużej grupy cudzoziemców. Grupa jest prowadzona przez koordynatora, który jest wspomagany przez kilku doświadczonych członków grupy. Wyznacza on terminy spotkań, planuje ich przebieg i prowadzi dokumentację działań grupy.

Rekrutacja wolontariuszy odbywa się dwa razy w roku, na początku semestru zimowego i letniego, co oznacza, że grupa tworzy się za każdym razem niemal od zera, ponieważ większość studentów jest w Lublinie w ramach programu Erasmus i po kilku miesiącach wraca na swoją alma mater. Stanowi to wyzwanie, ponieważ nowi wolontariusze muszą przejść program intensywnej integracji i odbyć szkolenie, dzięki czemu mogą bardziej efektywnie pracować w grupie. Pozytywnym aspektem jest to, że grupa jest wzmacniana co pół roku przez nowe osoby wno-

szące ze sobą entuzjazm i nowe pomysły. Cechą wyróżniającą grupę Omnes Gentes na tle innych grup działających w Centrum Wolontariatu jest fakt, że językiem roboczym jest w niej angielski, a znajomość tego języka jest właściwie jedynym warunkiem, który trzeba spełnić, aby zostać przyjętym. Działaniom grupy nadają rytm cotygodniowe spotkania w siedzibie Centrum Wolontariatu. Odbywają się wtedy ćwiczenia integracyjne oraz zajęcia wprowadzające w pracę wolontariacką. Zagraniczni członkowie grupy mają szansę zaprezentować kulturę swoich krajów Polakom, a polscy członkowie grupy prowadzą warsztaty zapoznające cudzoziemców z różnymi aspektami polskiego dziedzictwa kulturowego. Na cotygodniowych zajęciach omawiane są również przeprowadzone działania wolontariackie, planowane są nadchodzące wydarzenia oraz prezentowane są nowe pomysły i inicjatywy.

Działania w ramach wolontariatu realizowane przez grupę obejmują: warsztaty międzykulturowe w Centrum Wolontariatu dla różnych grup wiekowych, prezentacje różnych krajów w szkołach podstawowych i średnich Lublina i okolic (m.in. Radzyń Podlaski) oraz w ramach półkolonii letnich i zimowych. Przeprowadzane są też cotygodniowe zajęcia dla dzieci w Szpitalu Neuropsychiatrycznym w Lublinie, w Zakładzie Karnym oraz w innych instytucjach. Przez wiele lat grupa organizowała wydarzenie pod nazwą „Miasteczko Integracji” w podlubelskiej miejscowości Dąbrowica. Podczas kilku dni grupy uczniów szkół średnich, młodzież z ośrodków dla uchodźców i wolontariusze z różnych krajów mieli okazję poznać się i wymienić poglądami na temat różnych aspektów międzykulturowości oraz pomocy międzynarodowej.

Członkowie grupy Omnes Gentes bardzo cenią sobie uczestnictwo w jej działaniach, ponieważ pozwala ona poznać osoby spoza własnej grupy na uczelni, zintegrować się z lokalną społecznością oraz skorzystać z pomocy polskich wolontariuszy w pokonywaniu trudności dnia codziennego w polskich realiach. Możliwość zaprezentowania kultury własnego kraju wielu osobom pozwala wzmocnić poczucie własnej wartości, ponieważ dla mieszkańców Lublina przestają oni być anonimowi, a stają się konkretnymi osobami wnoszącymi swój wkład w kulturę miasta. Członkowie grupy spotykają się nie tylko podczas cotygodniowych

spotkań i działań w ramach wolontariatu, lecz również w czasie wolnym, dzięki czemu mogą lepiej wykorzystać czas spędzony w Lublinie oraz udoskonalić znajomość języka angielskiego i polskiego. Ci spośród wolontariuszy, którzy postanawiają zostać w Polsce na dłużej, często przechodzą do innych (polskojęzycznych) grup działających w ramach Centrum Wolontariatu lub wykorzystują umiejętności interpersonalne nabyte w grupie, znajdując zatrudnienie w działach współpracy międzynarodowej Urzędu Miasta Lublin oraz różnych uczelni i instytucji akademickich.

Biorąc pod uwagę szybki wzrost liczby zagranicznych studentów w Ukrainie, dla których kraj ten jest atrakcyjny ze względu na wysoki poziom kształcenia i względnie niskie koszty utrzymania, doświadczenia zgromadzone przez lata w ramach działalności grupy Omnes Gentes mogą być dobrym wzorem i przykładem również dla ukraińskich organizacji wolontariackich i pozarządowych.

Maciej Pomorski

Rola lidera w prowadzeniu działań społecznych opartych na wolontariacie

Siłą działań społecznych jest kapitał ludzki – wolontariusze. Na skuteczność ochotników wpływa szybkość działania, kreatywność, współpraca i motywacje. Aby uniknąć przypadkowości działań i związanego z tym chaosu, konieczne jest zaangażowanie koordynatora-lidera.

Lider to osoba, która skupia wokół siebie ochotników, porządkuje ich działania, rozdziela zadania oraz wpływa na rozwój grupy. Choć koordynatorem nikt się nie rodzi, człowiek, który nim zostanie, powinien mieć określone cechy, które ułatwią mu pracę: komunikatywność, szybkość w nawiązywaniu relacji, umiejętność analitycznego myślenia, delegowania ról i zarządzania sobą w czasie. Odpowiedzialny lider ma ciągłą potrzebę rozwoju w wymienionych obszarach. Rolą koordynatora jest także wzbudzanie i podtrzymywanie na odpowiednim poziomie motywacji wolontariuszy.

Często lider, tak jak inni członkowie zespołu, jest wolontariuszem. Spoczywa na nim jednak dodatkowo odpowiedzialność za pozostałych ochotników. Jego warsztat wpływa na funkcjonowanie grupy i jakość świadczonej przez nią pomocy. To bardzo ważna rola. Właśnie dlatego przygotowaliśmy szereg wskazówek, które – mamy nadzieję – pozytywnie wpłyną na zaangażowanie liderów.

Koordynatorze, zwróć szczególną uwagę na:

1. Planowanie – pozwala na unikanie przypadkowości, zidentyfikowanie problemu i dobranie odpowiednich działań.
2. Znajomość potencjału wolontariuszy – pozwala na efektywne wykorzystanie talentów i potencjału ochotników.
3. Odpowiednie delegowanie obowiązków – zlecenie odpowiednich obowiązków odpowiednim osobom w odpowiednim czasie.
4. „Świętowanie sukcesu” – dostrzeganie i akcentowanie dobrze wykonanych zadań wzmacnia wolontariuszy i korzystnie wpływa na

ich motywację.

5. Wyznaczanie początku i końca każdego działania (dotyczy to także spotkań z wolontariuszami) – pozwala to na uporządkowanie działań.

6. Kontrolę nad konfliktem – nie należy zostawiać nieporozumień swojemu biegowi. O konfliktach trzeba rozmawiać, najpierw indywidualnie, potem w grupie. Czasem, jeśli to konieczne, trzeba poprosić o mediacje zewnętrzne. Czasem zdarzają się sytuacje, kiedy ze względu na dobro osób, którym pomagamy, trzeba podziękować wolontariuszowi za współpracę. Nie należy się tego bać. Trzeba jednak rozważyć i delikatności w tym obszarze.

7. Wsparcie ochotników – pozwala tworzyć dobre relacje z wolontariuszami oraz wzmacnia ich motywację.

8. Kontrolowanie oddolnych inicjatyw – pozwala panować nad działaniami, zapobiega działaniom niekontrolowanym. Nie oznacza to jednak, że wolontariusze nie powinni realizować swoich pomysłów. Wskazane jest, aby to robili, ale za zgodą i wiedzą lidera. Wymaga to od koordynatora otwartości na współpracę i nowe pomysły.

9. Tworzenie przestrzeni do rozmowy – systematyczne organizowanie spotkań zespołu pozwala wolontariuszom wyrażać swoje emocje (te pozytywne i negatywne), irytacje czy żale. Kiedy jest przestrzeń do dyskusji, można rozwiązać wszelkie konflikty.

Każdy lider/koordynator musi zmierzyć się z prowadzeniem spotkań dla wolontariuszy. Aby były one efektywne, a ochotnicy chętnie w nich uczestniczyli, warto zwrócić uwagę na kilka kwestii:

1. Autoprezentacja – na odbiór koordynatora ma wpływ jego sposób wypowiadania się, wygląd, gesty. Koordynator powinien dbać o kreowanie przyjaznego wizerunku.
2. Punktualność – to koordynator powinien czekać na wolontariuszy, nie odwrotnie. Dostępność chwilę przed spotkaniem ułatwia wolontariuszom załatwienie indywidualnych kwestii.
3. Wyraźny początek i koniec spotkania – daje wolontariuszom

poczucie bezpieczeństwa. Warto też zakomunikować wolontariuszom, jak długie planujemy spotkanie. Jeśli koordynator zaplanuje spotkanie na 1,5 godziny, powinien pilnować tego czasu. Pamiętajmy, że wolontariusze mają także inne obowiązki, niezwiązane z ich zaangażowaniem społecznym.

4. Opracowanie programu spotkania, np. według schematu:

- informacja,
- kwestie dyskusyjne,
- ustalenia,
- wolne wnioski, uwagi,
- podsumowanie (lider powinien upewnić się, że wszyscy właściwie zrozumieli przekazane treści oraz intencje).

5. Stworzenie przestrzeni do wymiany zdań – po zakończeniu spotkania koordynator powinien dać czas wolontariuszom na indywidualne rozmowy z nim. Pozwala to lepiej poznać predyspozycje wolontariuszy oraz ich podejście do zaangażowania, co w rezultacie korzystnie wpłynie na zarządzanie działaniami.

6. Urozmaicenie spotkań – aby uniknąć monotonii, warto wzbogacić spotkania o rozmowy tematyczne z gośćmi, ćwiczenia, zadania, etc.

7. Przeprowadzenie ewaluacji – warto cyklicznie ewaluować działania. Pozwoli to unikać błędów w przyszłości oraz da możliwość opracowania perspektywy rozwoju.

8. Koordynator to nie dyktator – warto zwrócić uwagę na powołanie zastępców lub rady programowej. Dzielenie się odpowiedzialnością wpłynie pozytywnie na postawy ochotników oraz na ich większe zaangażowanie. Trzeba tylko pamiętać o jasnym podziale ról.

9. Kwestie techniczne – warto zadbać o właściwą organizację przestrzeni (ustawienie krzeseł, które sprzyja dyskusji, np. w kręgu, dobre oświetlenie sali i jej ogólna dostępność, ograniczenie czynników rozpraszających, ewentualnie kawę, herbatę).

Uwagi odnośnie do struktury i zarządzania programem:

Koordynator – zastępca/następca:

1. Jasny podział ról w przypadku, gdy w programie są współkoordynatorzy: czym zajmuje się jeden, a czym drugi.

2. Koordynator musi panować nad wszystkimi ścieżkami, odnogami programu, aby w przypadku, gdy odejdzie ktoś odpowiedzialny za konkretną jego część, główny koordynator mógł wprowadzić nową osobę.

3. Przy wyborze zastępcy/następcy należy brać pod uwagę znajomość realiów programu oraz umiejętności menedżerskie/trenerskie.

4. Następcę koordynatora należy wprowadzać w kontakty zewnętrzne typu władze ośrodka/darczyńcy, żeby po zmianie nie było zerwania kontaktów.

5. Następcę należy wprowadzać stopniowo, a nie rzucać go na głęboką wodę.

6. Koordynator powinien mieć opracowaną listę z kontaktami do partnerów z zaznaczeniem, w jakiej sprawie można się do każdego z nich zwrócić, żeby mógł ją przekazać następcy.

7. Ważna jest bieżąca dokumentacja programu!

8. Potrzeba jest elastyczność i otwartość na zmianę, nie należy usztywniać wszystkiego zakresem obowiązków, specjalizacją – czasami trzeba szybko przeorganizować się, jak w przypadku powodzi, kiedy różne sprawy trzeba było zawiesić, bo pomoc powodzianom była ważniejsza.

ETOS WOLONTARIUSZA

praktyczne porady

Braterstwo

Każdy człowiek jest dla mnie siostrą i bratem.

Wrażliwość

Widzę i reaguję na każde zło i krzywdę.

Solidarność

Jestem z tymi, którzy są odepchnięci i wykluczeni.

Stałość

Niektórzy wolontariuszami bywają,
ja JESTEM wolontariuszem.

Radość

Mój uśmiech jest bronią zdolną
pokonać strach i bezradność.

Empatia

Nawet jeśli nie mogę pomóc,
to jestem z tymi, którzy mają problem.

Zdolność słuchania

Kiepski wolontariusz mówi i mówi i mówi...
I często nie mówi o czym mówi.
Dlatego chętnie słucham.

Punktualność

Spóźnianie jest dobre dla leniuchów i ślamazar.

Zespołowość

Czego nie mogę zrobić sam,
zrobimy we dwoje lub w trójkę.

Konsekwencja

Tylko maminsynki uważają,
że są rzeczy za trudne.

Współczucie

Dla ludzi ograniczonych
świat kończy się na ich miejscowości.
Mój świat to cały świat.

Hojność

Pieniądze przynoszą największą radość,
gdy są dawane tym,
którzy mają ich mniej ode mnie.

Praca nad sobą

Błędy na szczęście można poprawić.

Wierność

Nie opuszczam,
tych którzy idą ze mną drogami życia.

Miłość

Kocham Cię. To znaczy chcę żyć tak,
abyś ty był szczęśliwy.
A jeśli ty jesteś szczęśliwy,
to i ja jestem szczęśliwy,
ponieważ ty jesteś szczęśliwy.

Przykładowe scenariusze zajęć o wolontariacie

Scenariusz 1. Czym jest wolontariat?

Wprowadzenie

Scenariusz 2. Po co tutaj jestem?

Motywacja do udziału w wolontariacie

Scenariusz 3. Jak znaleźć na to wszystko czas?

Zarządzanie sobą w czasie

Scenariusz 4. Jeden za wszystkich, wszyscy za jednego.

Wartość pracowania w grupie

SCENARIUSZ 1. CZYM JEST WOŁONTARIAT? WPROWADZENIE

Cele:

- zapoznanie uczestników z ideą wolontariatu
- integracja zespołu
- uwrażliwienie na drugiego człowieka

Czas: ok. 2 godziny

Materiały: włóczka, flipchart, papier, markery, odwrócona definicja

Przebieg spotkania:

1. Poznajemy się

Uczestnicy siadają w kręgu. Każdy z nich ma wymienić charakteryzującą go cechę, która rozpoczyna się na pierwszą literę jego imienia (cechy nie mogą się powtarzać). Grę rozpoczyna trener, rzucając włóczkę do wybranego uczestnika, który po odpowiedzi rzuca włóczkę dalej – tak samo każda kolejna osoba. Gdy włóczka dojdzie już do ostatniej osoby, pada kolejna instrukcja. Teraz zadaniem jest odwrócenie kolejności, czyli ostatnia osoba rzuca włóczkę do tej, od której otrzymała i wymienia jej cechę itd. Finalnie włóczka ma wrócić do trenera. Prowa-

dzący kontroluje, aby każdy miał okazję się wypowiedzieć.

2. Tworzymy kontrakt

Kontrakt to zasady obowiązujące podczas szkolenia. W formie dyskusji ustalamy je razem z uczestnikami, zapisujemy na flipcharcie i prosimy każdego o złożenie podpisu – akceptację.

3. Definicja wolontariatu

Uczestnicy połączeni w czteroosobowe zespoły wypisują swoje skojarzenia z wolontariatem, następnie – na forum – zbieramy wszystkie pomysły. Prowadzący tworzy mapę myśli na flipcharcie, dodając ewentualnie brakujące elementy.

4. Odwrócona definicja

Rozdajemy uczestnikom przygotowane kartki z wydrukowaną odwróconą definicją wolontariatu (lustrzane odbicie), ich zadaniem jest przepisanie definicji.

Instrukcja, którą dostają uczestnicy: za chwilę rozdram Wam kartki z definicją. Waszym zadaniem jest jedynie ją przepisać. Każdy pracuje indywidualnie.

PRZERWA

5. Ćwiczenie – klaskanie

Siedzimy w kręgu. Zabawę zaczyna ochotnik. Klaszczemy (w ciszy), zgodnie z ruchem wskazówek zegara. Nie wolno klasnąć na 3, 6, 9 i każdą liczbę, która zawiera jakąś z tych cyfr (czyli np. 13, 26, 30, 31, 32, 65, 67, 98 etc.). Jeśli ktoś się pomyli, zaczynamy od nowa – od tej osoby, na której się skończyło.

6. Pogadanka

Gdzie potrzebni są wolontariusze, co robią? W jakich obszarach działa wolontariat? Celem tego punktu jest zorientowanie się w stopniu wiedzy uczestników na temat wolontariatu, dopowiedzenie brakujących elementów, rozjaśnienie w ich głowach obrazu wolontariatu.

7. Ogłoszenia – ja jako dobry wolontariusz

Napisz ogłoszenie, w którym zareklamujesz siebie jako dobrego wolontariusza. Wymień swoje mocne strony, obszary, w których najlepiej się czujesz. Nie wymieniaj w ogłoszeniu swojego imienia. Gdy już wszyscy napiszą, wymieniają się pracami z pozostałymi uczestnikami i przyporządkowujemy opis do osoby. Pytanie do uczestników: czym się kierowali, dopasowując? Jak się czuli, opisując siebie?

Do wolontariatu przyszedłem z potrzeby serca i chęci pracy z dziećmi. Dzięki niemu mogłem sprawdzić, czy jest to również odpowiednia ścieżka mojej przyszłej pracy zawodowej. Różne sytuacje, z którymi stykam się w pracy wolontariusza, uczą mnie i wzbogacają mój warsztat pracy. Wolontariat dał mi również wspaniałych przyjaciół. Dzięki temu, że ich tam poznałam, wiem, że ważny jest dla nich drugi człowiek i mogę na nich liczyć. Dzięki wolontariatowi czuję się też potrzebna, daje mi cele, poczucie spełnienia oraz wiele radości.

Celina Słomka

SCENARIUSZ 2. PO CO TUTAJ JESTEM? MOTYWACJA DO UDZIAŁU W WOLONTARIACIE

Cele:

- przedstawienie sylwetki wolontariusza
- omówienie podziału motywacji na zewnętrzną i wewnętrzną
- refleksje nad własną motywacją do podjęcia wolontariatu

Czas: ok. 2 godziny

Materiały: flipchart, papier, markery, karty refleksji, historie do case study, kolorowe gazety

Przebieg spotkania

1. Runda rozpoczynająca

Łączymy uczestników w pary. Zadanie przebiega dwuetapowo. W pierwszej części jedna osoba przeprowadza wywiad z drugą, pytając, np. o zainteresowania, aby później, na forum, opowiedzieć całej grupie o tej osobie. Po 3 minutach wracamy do kręgu, opowiadamy, czego się dowiedzieliśmy podczas rozmów, przedstawiając grupie sylwetkę kolegi, koleżanki. W drugiej części wracamy do pracy w parach i odwracamy role – ten, kto odpowiadał, teraz pyta. Dalszy ciąg analogicznie do poprzedniej części.

2. Krzyżówka

Uczestnicy w parach układają krzyżówkę, której hasłem ma być słowo WOLONTARIUSZ. Pytania mają dotyczyć cech wolontariusza. Po wykonaniu zadania, uczestnicy wymieniają się krzyżówkami – rozwiązują krzyżówkę ułożoną przez inną parę.

3. „Idealny wolontariusz”

Bazując na pomysłach wygenerowanych przy poprzednim zadaniu, tworzymy sylwetkę „idealnego wolontariusza”. Zadanie wykonujemy

w formie dyskusji, prowadzący zapisuje na flipcharcie cechy idealnego wolontariusza.

4. Czy ja jestem idealny?

Rozdajemy uczestnikom przygotowane karty refleksji z pytaniami: jakie cechy posiadam? Co jest moją mocną stroną? Nad czym powinienem popracować? Co chciałbym zmienić? Każdy, na podstawie sylwetki „idealnego wolontariusza”, indywidualnie, wypełnia dla siebie taką kartę.

PRZERWA

5. Studium przypadku

Uczestnicy są połączeni w czteroosobowe grupy. Każda grupa dostaje jedną historię (kilka grup może mieć ten sam przypadek). Ich zadaniem jest odpowiedź na załączone pytanie.

Przypadek I: Przyjrzyjcie się opisanej historii, a następnie spróbujcie odpowiedzieć na następujące pytania: Co Kacper zrobił źle? Jak według Was powinien postąpić? Jaką „złotą zasadę” podalibyście człowiekowi w sytuacji analogicznej do opisanej?

Kacper jest studentem pierwszego roku jednej z warszawskich uczelni. Jest bardzo zdolnym chłopakiem, bardzo szybko przyswaja wiedzę. Ponadto, odkąd skończył 7 lat, gra w siatkówkę. Wraz z drużyną dwukrotnie zdobył mistrzostwo Polski, w środowisku był nawet określany jako odkrycie. Często powtarzał, że tylko podczas gry może się naprawdę wyluzować, zrelaksować. Gdy nadszedł czas wyboru liceum, odpuścił szkołę mistrzostwa sportowego na rzecz profilu biologiczno-chemicznego, bo – jak mówili rodzice – „pobiegać za piłką to Ty sobie możesz w weekendy”. Za namową otoczenia na maturze zdawał biologię i chemię, dzięki łatwości w uczeniu napisał ją bardzo dobrze, co

otworzyło mu drogę na każdą uczelnię w Polsce. „Jak Ty sobie wyobrażasz z takimi punktami nie skorzystać z takiej szansy? Czy Ty wiesz, ile osób chciałoby być na Twoim miejscu? Marsz na tę medycynę!” – słyszał. Równolegle dostał powołanie do reprezentacji Polski. Dzisiaj jest nieszczęśliwym studentem medycyny, zastanawiającym się każdego wieczora, co by było, gdyby wybrał inaczej.

Przypadek II: Przyjrzyjcie się historii opowiedzianej przez Piotra, a następnie postarajcie się odpowiedzieć na następujące pytania: Jaką technikę zastosował Piotr? Jak ona wpłynęła na zachowanie chłopców? Jak Wy byście postąpili na jego miejscu?

Od kilku dni, dzień po dniu, pod mój dom przychodzili trzej chłopcy. Ich sposobem na spędzanie czasu było siedzenie na ławeczce, wygrzebywanie małych kamyczków z ziemi i rzucanie nimi w blaszany dach mojego domu. Zwłaszcza jedno miejsce, blisko okna dachowego, dawało najczystszy dźwięk. Nic dziwnego, że zafascynowani chłopcy mierzyli właśnie tam. Metr od mojego biurka po drugiej stronie dachu. Sprawiało im to dziką przyjemność, mnie już mniej. Postanowiłem zepsuć im tę „radochę”. Któregoś dnia, w chwili, gdy chłopcy leniwie schodzili się pod mój dom, ja zszedłem po schodach na dół, żeby każdemu z nich zapłacić po 5 złotych za to, aby rzucali w mój dach chociaż przez pół godziny. Z początku byli zdumieni, ale potem przystali na taką umowę, tym bardziej że teraz ktoś płacił im za to, co lubili robić. Po tygodniu, gdy przyszli pod mój dom, oznajmiłem im, że niestety kończą mi się pieniądze i teraz stać mnie, aby zapłacić im jedynie połowę tego, co wcześniej. Chłopcy byli wyraźnie zawiedzeni, ale zgodzili się na taką zapłatę. Za kilka następnych dni powitałem ich ze smutną miną, mówiąc, że trochę się przeliczyłem i od dzisiaj mogę im zaoferować tylko 1 złoty za pół godziny na głowę. Chłopcy zgodnie oznajmili, że za tyle, to im się nie opłaca. Nigdy więcej już nie przyszli.

6. Miniwykład

Podział motywacji na zewnętrzną i wewnętrzną.

7. Kółko i krzyżyk

Prowadzący ustawia trzy rzędy krzeseł po trzy krzesła. Dzieli uczestników na kółka i krzyżyki. Następnie rozpoczyna się gra i kiedy prowadzący woła „kółko” – osoba z grupy siada na krzesło, przy czym musi zająć miejsce, zanim prowadzący odliczy do pięciu. Potem prowadzący woła „krzyżyk” – czynność powtarza osoba z drugiej grupy. I tak na przemian, dopóki jeden z zespołów nie wygra.

8. Tworzymy plakat

Przedstaw w formie graficznej, co skłoniło Cię do podjęcia wolontariatu, jak sobie wyobrażasz swoje działania. Możesz korzystać z kolorowych gazet, markerów – ze wszystkich dostępnych materiałów.

9. Runda podsumowująca

Aleksandra Borzęcka

SCENARIUSZ 3. JAK ZNALEŹĆ NA TO WSZYSTKO CZAS? ZARZĄDZANIE SOBĄ W CZASIE

Cele:

- uświadomienie płynności czasu
- stworzenie hierarchii wartości

Czas: ok. 2 godziny

Materiały: flipchart, papier, markery

Przebieg spotkania

1. Runda rozpoczynająca

Siedzimy w kręgu. Każdy uczestnik mówi swoje imię i określa, na ile procent ocenia swoją dzisiejszą energię. Kolejność wypowiedziania zgodna z ruchem wskazówek zegara.

2. Minuta

Uczestnicy siadają w kole, zamykają oczy, siedzą w całkowitej ciszy. Osoby mają za zadanie odmierzyć w myślach jedną minutę i po jej upływie (w momencie, gdy mają wrażenie, że ta minuta właśnie minęła) wstać i dopiero wtedy otworzyć oczy. Prowadzący mówi „start”; cały czas spogląda na zegarek z sekundnikiem i odmierza w ciszy jedną minutę. Prowadzący nie przerywa gry po upływie prawdziwej minuty, obserwuje uczestników. Zabawę kończymy wtedy, gdy wszyscy uczestnicy już stoją.

Prowadzący omawia zadanie z uwzględnieniem odpowiedzi na następujące pytania: kiedy wstały pierwsze osoby, po jakim czasie następne i ile czasu upłynęło do powstania ostatnich osób?

3. Tworzenie swojego planu dnia

Każdy uczestnik tworzy swój plan dnia (najłatwiej będzie odtworzyć plan wczorajszego dnia). Możemy poprosić ochotnika o głośne odczyt-

tanie, jeśli nikt się nie zgłosi, nie naciskamy, omawiamy przykładowy plan. Interpretacja w kontekście piramidy potrzeb Masłowa – czy dbam o swoje potrzeby, o sen itd.? Czy wykorzystuję czas, ile go marnuję? Media, telefony są potocznie zwane złodziejami czasu, ale nie wyrzucimy ich ze swojego życia – musimy jedynie nauczyć się korzystać z nich mądrze. Higiena snu. Sen a efektywność w ciągu całego dnia.

4. Wartości

Każdy uczestnik dostaje po trzy małe karteczki. Ważne, aby zadanie wykonywać w ciszy, w atmosferze refleksji. Zadaniem jest napisanie, co jest dla mnie najważniejsze. Każda karteczka symbolizuje inną rzecz, inną wartość. Gdy wszyscy już skończą, prowadzący prosi o odrzucenie jednej z karteczek (uwaga! Nie znaczy to, że dana wartość jest niepotrzebna czy jest do wyrzucenia – jest na trzecim miejscu z wymienionych, czyli dalej podium). Kiedy każdemu zostają już dwie wartości, odkładamy na bok jeszcze jedną. Każdemu w ręce zostaje tylko jedna wartość. Następnie wracamy do planu dnia – ile w naszym dniu poświęcamy tym naprawdę ważnym dla nas rzeczom? Podkreślamy, jak ważną rolę te rzeczy odgrywają w kontekście poczucia satysfakcji z życia.

PRZERWA

5. Miniwykład

Matryca Eisenhowera – podział na ważne pilne, ważne niepilne, nieważne pilne, nieważne niepilne. Zwrócenie uwagi na możliwość delegowania pewnych zadań.

6. Delegowanie zadań

Przypomnij sobie sytuację, kiedy prosiłeś kogoś, o wykonanie jakiegoś zadania. Odpowiedz na następujące pytania:

- czy zadanie zostało wykonane poprawnie?

- jak dużo czasu udało Ci się „zaoszczędzić”?
- co czułeś, prosząc kogoś o pomoc?
- czy byłeś zadowolony z pracy tej osoby?

7. „Pożeracze” czasu

Każdy wypisuje, z jakimi pożeraczami czasu się zmagają. Następnie na forum określamy, jakie rzeczy najczęściej się powtarzają i w formie dyskusji ustalamy plan, jak można sobie z tym poradzić, jak ograniczyć marnotrawienie czasu.

8. Runda podsumowująca

Kordian Ulrich

Co daje mi wolontariat? Na pewno ciężko jest odpowiedzieć w jednym zdaniu. Dla mnie jest to nie tylko pomoc potrzebującym i bezdomnym, ale wewnętrzna radość z tego, że moje działania do czegoś się przydają. Może efekty nie są widoczne od razu, ale może z czasem wyda to wymierne owoce. Na pewno jest to także spełnienie siebie, nie tylko wszystko dla mnie, ale też dzielenie się z innymi ludźmi zarówno swoim wolnym czasem, może umiejętnościami, może zaangażowaniem. Niewątpliwie to wszystko jest ważne. Zamiast siedzieć na kanapie przed telewizorem - czas ten mogę spożytkować inaczej, z pożytkiem dla innych ludzi. Wolontariat to także grupa wspaniałych ludzi z pasją, niejednokrotnie odwagą wewnętrzną, pełnych zaangażowania i dobrej woli. Ludzi w różnym wieku, o różnych zainteresowaniach, wykształceniu, studentów, uczniów, ludzi aktywnych zawodowo, którzy mają jeden wspólny cel - bezinteresowną pomoc. I właśnie dlatego jestem wolontariuszem i nie boję się tego powiedzieć - jestem dumny z tego, że nim jestem, choć w dzisiejszym świecie komercji i konsumpcjonizmu nie jest to zbyt popularne.

SCENARIUSZ 4. JEDEN ZA WSZYSTKICH, WSZYSCY ZA JEDNEGO. WARTOŚĆ PRACOWANIA W GRUPIE

Cele:

- podkreślenie znaczenia pracy w grupie, wartości współpracy
- wskazanie wartości potencjału indywidualnego

Czas: ok. 2 godziny

Materiały: flipchart, papier, markery, paski kolorowego papieru, kartki z zagadką

Przebieg spotkania

1. Łańcuch talentów – sami mamy niewiele, ale razem możemy przynosić góry

Każdy uczestnik dostaje 3 przygotowane paski kolorowego papieru, na których zapisuje swoje talenty, umiejętności, pasje (jedna kartka to jeden talent). Gdy wszyscy skończą, robimy rundę i każdy opowiada o swoich talentach, łącząc karteczki w łańcuch (dla ułatwienia przed rozdaniem kartek oklejamy każdą kawałkiem taśmy dwustronnej). Z każdą osobą nasz łańcuch się powiększa, finalnie mamy długą listę naszych talentów.

Omówienie ćwiczenia w kontekście wartości współpracy – każdy, kto dołącza do grupy, wnosi coś nowego.

2. Konstruktorzy maszyn

Łączymy uczestników w 4–5-osobowe grupy. Każda grupa pracuje – w miarę możliwości – w innej części pomieszczenia. Zadaniem jest stworzenie wylosowanej maszyny (np. samochód, pralka, kosiarka). Każdy członek grupy ma być jakąś częścią budowli.

3. Zagadka

Uczestnicy pozostają w tych samych grupach, w których pracowali

w poprzednim ćwiczeniu. Każda grupa dostaje kartkę z zagadką. Instrukcja dla uczestników: Na podstawie podanych informacji znajdźcie odpowiedzi na pytania:

- który statek płynie do Port Said?
- który statek przewozi herbatę?

W porcie stało pięć statków.

Grecki statek wypływa o szóstej i przewozi kawę. Statek stojący pośrodku ma czarny komin.

Angielski statek wypływa o dziewiątej.

Francuski statek z niebieskim kominem stoi po lewej stronie statku przewożącego kawę. Po prawej stronie statku przewożącego kakao stoi statek płynący na Marsylię.

Brazylijski statek płynie na Manilę.

Obok statku przewożącego ryż stoi statek z zielonym kominem. Statek płynący do Genuy wypływa o piątej.

Hiszpański statek wypływa o siódmej i stoi po prawej stronie statku płynącego na Marsylię. Statek z czerwonym kominem płynie do Hamburga.

Obok statku wypływającego o siódmej stoi statek z białym kominem.

Ostatni statek przewozi kukurydzę.

Statek z czarnym kominem wypływa o ósmej.

Statek przewożący kukurydzę jest zakotwiczony obok statku przewożącego ryż. Statek płynący do Hamburga wypływa o szóstej.

Odpowiedź: Do Port Said płynie statek hiszpański; herbatę przewozi statek francuski.

Pytania do uczestników: Jakie spostrzeżenia macie po tym zadaniu? Czy wyłonił się lider? Jak to wpłynęło na pracę?

4. Miniwykład

Role w grupie. Teoria ról grupowych Belbina: praktyczny organizator, naturalny lider, człowiek akcji, siewca, człowiek kontaktów, sędzia, człowiek grupy, perfekcjonista, specjalista.

PRZERWA

5. Najkrótszy łańcuch

Zadaniem uczestników jest zaproponowanie jak najkrótszego łańcucha skojarzeń, za pomocą którego możemy połączyć dwa dowolne pojęcia, np. jak połączyć Adama Mickiewicza ze spinaczem biurowym? Mickiewicz – literatura – papier – spinacz biurowy.

Uczestnicy wykonują to zadanie w dwóch grupach, obie dostają taki sam zestaw słów. Po wykonaniu zadania odczytują na forum swoje propozycje.

6. Jeden za wszystkich, wszyscy za jednego

Pogadanka o wartości pracy w zespole. Wskazanie zalet podziału obowiązków, szerszej gamy zasobów. Zapytanie uczestników o to, czy wolą pracować solo, czy w grupie.

7. Pajęcza sieć

Na środku sali ustawiona jest pajęcza sieć (plansza w pionie z kwadratowymi otworami). Zadaniem uczestników jest przedostanie się na drugą stronę sali przez jedną z dziur i zdobycie jak największej liczby punktów – każdy otwór ma przypisaną liczbę punktów. Przy przechodzeniu nie mogą dotknąć elementu planszy. Wszyscy uczestnicy muszą znaleźć się po drugiej stronie.

8. Runda podsumowująca

Oprac. Magdalena Zaremska

Projekt „Międzykulturowe inspiracje – przewodnik po wolontariacie dla młodych Ukraińców i Tatarów krymskich” opiera się na wypracowanym w Polsce międzykulturowym modelu organizacji wolontariatu. Polega on na stworzeniu przestrzeni do spotkania, poznania się, akceptacji, integracji, a następnie wspólnego działania przedstawicieli różnych kultur. Lubelskie doświadczenia pokazały, że wolontariat stanowi doskonałą płaszczyznę służącą integracji. Głównym celem projektu jest wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i inicjatyw społecznych w Ukrainie z wykorzystaniem wielokulturowego potencjału tego kraju. Działania projektowe adresowane są do grupy 20 młodych aktywistów z Ukrainy (10 Ukraińców, 10 Tatarów krymskich) w wieku od 17 do 24 lat, którzy zostaną zaproszeni na 5-dniowe, intensywne szkolenie z zakresu wolontariatu, edukacji międzykulturowej i pracy metodą projektu w Polsce. Po jego zakończeniu przeszkoleni liderzy wolontariatu wezmą udział w Forum Inicjatyw Wolontariackich w Ukrainie. Tam szerszemu gronu odbiorców zaprezentują wypracowane w Polsce pomysły na działania w środowisku lokalnym (miniprojekty) oraz zorganizują event międzykulturowy. W ostatniej fazie projektu młodzi liderzy, w kilkusobowych grupach, zrealizują autorskie miniprojekty w swoich społecznościach lokalnych (wolontariat w praktyce).

Niniejsza publikacja powstała przy współpracy lubelskiego **Stowarzyszenia Centrum Wolontariatu** z ukraińską organizacją **Eleos**. Będzie ona wykorzystywana podczas wszystkich etapów projektu „Międzykulturowe inspiracje – przewodnik po wolontariacie dla młodych Ukraińców i Tatarów krymskich”, jak również po jego zakończeniu, jako przewodnik po wolontariacie, łączącym ludzi różnych kultur, tradycji, wyznań.

Projekt współfinansowany jest ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach programu RITA – Przemiany w regionie, realizowanego przez Fundację Edukacja dla Demokracji.

Eleos Ukraina – platforma interakcji między organizacjami pozarządowymi, wspólnotami religijnymi, sektorem publicznym, opartych na wartościach demokratycznych i poza wszelką dyskryminacją założona w celu rozwiązywania szeroko pojętych problemów społecznych.

Nazwa „Eleos” pochodzi od greckiego słowa Ελέος – litość, miłosierdzie, współczucie. Są to podstawowe wartości, na których opiera się misja organizacji.

Ludzie tworzący społeczność Eleos pomagają każdej osobie żyć godnie: rozwijać się duchowo, zdobywać wykształcenie i pracę, korzystać z wysokiej jakości opieki medycznej, zapewnić dostęp do żywności, schronienia. Ponadto Eleos stoi na straży przestrzegania prawa, zapewnia wsparcie psychologiczne. Organizacja przyczynia się do zmiany rozumienia pojęcia „pomocy społecznej świadczonej przez erkiew prawosławną w Ukrainie” jako w prawdziwą pomoc i wsparcie dla realnych ludzi.

Główne zadania sieci Eleos:

- wdrażanie programów mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych;
- zaangażowanie szerokiego grona podmiotów zainteresowanych rozwiązywaniem problemów społecznych: państwa, osób indywidualnych, organizacji religijnych i pozarządowych oraz przedstawicieli biznesu;
- budowanie sieci usług społecznych w Ukrainie i poza nią.

Więcej informacji: www.eleos.com.ua

Lubelskie Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu – organizacja pozarządowa założona w 1999 roku. Zajmuje się pomocą wolontariuszom w znalezieniu miejsc pracy wolontarystycznej adekwatnej do ich zainteresowań, umiejętności, organizowaniem szkoleń dla wolontariuszy i koordynatorów prac wolontariuszy, przygotowaniem publikacji, opracowań, informacji na temat wolontariatu. Pracownicy świadczą także porady prawne z dziedziny wolontariatu oraz kierują internetowym pośrednictwem wolontariatu. W ramach lubelskiego Centrum Wolontariatu realizowane są programy ukierunkowane na pomoc osobom bezdomnym, osobom chorym psychicznie i somatycznie, młodzieży i dorosłym pozostającym w konflikcie z prawem, dzieciom i młodzieży wychowującej się w zaniedbanych środowiskach, uchodźcom. Od 2009 roku Stowarzyszenie prowadzi też program „**Międzynarodowa Grupa Wolontariuszy OMNES GENTES**”, ukierunkowany na integrację społeczności lokalnej Lublina i okolic z cudzoziemcami mieszkającymi w Regionie poprzez włączanie ich we wspólne działania wolontariackie.

Więcej informacji: www.wolontariat.lublin.pl

Uważam, że wolontariat jako pomoc innym - potrzebującym czy krzywdzonym - jest moralnym obowiązkiem każdego. Robienie czegoś dobrego to jest naturalna potrzeba wpisana w każdego człowieka. Po wykonanym zadaniu wolontariusze doświadczają wyjątkowego poczucia spełnienia, którego nie da się porównać z niczym innym na świecie.

Andrii Pochkai

МІЖНАРОДНІ. ІНСПІРАЦІЇ

**путівник з волонтерства
для української та кримсько
татарської молоді**

Люблін – Київ 2020

Видавець: Товариство Центр Волонтеріату в Любліні
вул. Єзуїцька 4, 20-113 Люблін
тел.: 81 534 26 52
e-mail: lublin@wolontariat.org.pl
www.wolontariat.lublin.pl

Редакція: Колективне опрацювання під редакцією
о. Мечислава Пузевича

Графічний проєкт: Адам Поремба

Публікація написана в рамках проєкту „Міжнародні інспірації – путівник з волонтерства для української та кримсько татарської молоді” співфінансованого з засобів Польсько-Американського Фонду Свободи в рамках програми RITA – Зміни в регіоні, що реалізується Фондом Освіта для Демократії.

Przemiany w regionie

Stowarzyszenie
Centrum Wolontariatu
w Lublinie

Публікація під назвою «Міжнародні інспірації – путівник з волонтерства для української та кримсько татарської молоді» є доступна на умовах ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства — Некомерційна — Поширення На Тих Самих Умовах 4.0 Міжнародна» (CC BY-NC-SA 4.0). Деякі права захищені для Товариства Цент Волонтеріату у Любліні. Посібник був створений в рамках проєкту «Міжнародні інспірації – путівник з волонтерства для української та кримсько татарської молоді» реалізований Товариством Центр Волонтеріату у Любліні при використанні коштів Польсько-Американського Фонду Свободи. Дозволяється на будь-яке використання змісту за умов збереження цієї інформації в тому числі інформації про застосування ліцензії, правовласників та проєкт «Міжнародні інспірації – путівник з волонтерства для української та кримсько татарської молоді». Повний зміст ліцензії доступний за посиланням <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>.

Вступ

Ми даємо Вам путівник з волонтерства з вірою, що він надихне Вас на створення красивих і потрібних вчинків. Ми хочемо поділитися з Вами тим, що ми створили протягом багатьох років в Центрі Волонтеріату та Елеос-Україна.

Ця публікація - це збірка практичних порад щодо організації соціальної діяльності, а також підтвердження наших дій в дусі братерства та солідарності. Ми твердо віримо, що ці цінності є універсальними, транснаціональними та надрелігійними. Вони можуть бути натхненням для того, щоб взяти на себе зобов'язання перед іншою людиною в різних куточках нашої планети. Те, що ми робимо сьогодні, і ким ми стали – ми завдячуємо відкритості до співпраці, незважаючи на культурну та релігійну відмінності. Це результат зустрічей, візитів та взаємної довіри. Результат віри в те, що, незважаючи на історичні потрясіння, які зазнали наші нації, ми можемо працювати пліч-о-пліч для кращого майбутнього.

Ми хочемо поділитися досвідом та практикою, які дозволяють нам будувати відповідальне суспільство.

Волонтерство як прояв соціальної чутливості сьогодні є інструментом побудови міцних стосунків, особливо з тими, хто відчуває різного типу відчуження. Відповідальні заходи, засновані на знаннях, досвіді та чутливості, можуть сприяти вирішенню або мінімізації ключових соціальних проблем.

Тому закликаю вас не припиняти своєї підтримки інших людей, затриматися на мить над цим посібником, щоб усвідомити ту роль, яку може зіграти волонтерство у нашому спільному майбутньому. Я хочу, щоб ця публікація стала натхненням для Вас та принесла нові ідеї і мотивацію до їх реалізації.

Юстина Орловська
Керівник Центру Волонтеріату
в Любліні

Розвиток громадянського суспільства в Україні

Нині волонтерство стало трендом. Це не дивно з огляду на те, що в суспільстві набула популярності проактивна позиція до проблем. Стало модно боротися за свої права, турбуватися про своє здоров'я, сортувати сміття, допомагати бідним, бездомним та хворим, захищати тварин та природу і бути свідомими громадянами. Колись це все почалося із волонтерських рухів. Люди побачили проблему і взялися за її вирішення. Саме так зароджується громадянське суспільство.

В соціальних мережах стають вірусними відео про добрі вчинки. Працедавці все частіше звертають увагу чи людина соціально активна. Волонтери, як правило, мають великий соціальний капітал, тобто багато корисних знайомств з людьми з різних сфер, а також мають цілу скарбничку з історіями про свої пригоди з волонтерства. Це можливість для особистого розвитку без страху невдачі.

Як повідомляє Ресурсний центр Гурт в Україні волонтерство з'явилося на початку 90-х минулого століття, а офіційно його визнано Постановою Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 року. За останні роки кількість громадських об'єднань за даними Державної служби статистики збільшилась на 15 тисяч об'єднань – з 71 074 у 2016 році до 85 639 станом на 1 грудня 2018 року.

В Законі України «Про волонтерську діяльність» визначається, що волонтерська діяльність – це добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги. Тут ключовими є соціальна спрямованість і неприбутковість. Тобто волонтером є той, хто безкоштовно приносить користь людям. Волонтерська діяльність ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності, неприбутковості. Але є в цієї діяльності інші бенефіти замість

матеріальних, наприклад: досвід, нові знайомства, може бути нова діяльність, цікаві історії та спогади, насолода від того, що зробив добро, а також доповнення до резюме і перевага при працевлаштуванні, адже нині все більше звертають увагу на соціальну активність. Люди, які нас оточують можуть нам допомогти, а ми їм. Сукупність таких знайомств називається соціальним капіталом. Це нематеріальна річ, але може приносити дуже багато користі.

Вищезгаданий закон відносить до волонтерської діяльності:

- надання волонтерської допомоги з метою підтримки малозабезпечених, безробітних, багатодітних, бездомних, безпритульних, осіб, що потребують соціальної реабілітації;
- здійснення догляду за хворими, особами з інвалідністю, самотніми, людьми похилого віку та іншими особами, які через свої фізичні, матеріальні чи інші особливості потребують підтримки та допомоги;
- надання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, у результаті соціальних конфліктів, нещасних випадків, а також жертвам злочинів, біженцям, внутрішньо переміщеним особам;
- надання допомоги особам, які через свої фізичні або інші вади обмежені в реалізації своїх прав і законних інтересів;
- проведення заходів, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, збереженням культурної спадщини, історико-культурного середовища, пам'яток історії та культури, місць поховання;
- сприяння проведенню заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією масових спортивних,

культурних та інших видовищних і громадських заходів;

- надання волонтерської допомоги для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру;

- надання волонтерської допомоги Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, органам державної влади під час дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях;

- сприяння уповноваженому органу з питань пробації у здійсненні нагляду за засудженими та проведенні з ними соціально-виховної роботи;

- надання волонтерської допомоги за іншими напрямками, не забороненими законодавством.

Широке поле пропозицій для волонтерства надають недержавні організації. Наприклад, громадська організація «Елеос Україна», Всеукраїнська благодійна організація «Конвіктус», Центр соціальної підтримки сімей та дітей «Отчий дім», Благодійна організація «Благодійний фонд «Життєлюб», Благодійне товариство допомоги інвалідам та особам із інтелектуальною недостатністю «Джерела», Донбас СОС, Благодійний фонд «Карітас Київ», Громадська організація «Ла-Страда», Центр допомоги матері та дитині, МБФ „Українські фундації громадського здоров'я”, Благодійна організація «Київське обласне відділення» Благодійний фонд «СОС Дитяче містечко», Масштабними порталами можливостей стати активним громадянином Ресурсний центр Гурт та «Всеукраїнський громадський центр «Волонтер».

Якщо порівняти загальнонаціональне дослідження “Волонтерство в Україні” 2014 року та погляди експертів на розвиток волонтерства впродовж останніх 5 років, то можна сказати, що кількість волонтерів після стрімкого зростання нині

почав повільно спадати, що є закономірним, однак, у серпні 2017 року з'явилася Українська волонтерська служба. Ця організація має широку базу організацій, що потребують волонтерів та, відповідно, базу волонтерів. Це слугує місточком між існуючими ініціативами та людьми, які хотіли б приєднатися.

Західні країни є для України взірцем в багатьох сферах, зокрема в творенні громадянського суспільства. На шляху розвитку українське суспільство зіткнулося з багатьма труднощами, які допомогли усвідомити цінність України для українців та прагнути процвітання своєї незалежної країни. Однак страх відповідальності робить людей відстороненими, наляканими і, на жаль, пасивними. Але все ж в нас є сподіванням, що хтось допоможе і зробить країну, де панують справедливі закони, існує верховенство права, живуть щасливі люди і немає бідних та вразливих. Хто і яким чином? Є вибір: очікувати на те, що влада злагоджено врегулює всі сфери нашого життя, що доволі складно, або громадянське суспільство силами об'єднаних людей самостійно творитиме себе та кращий світ навколо себе. Другий спосіб також може бути складний, але ми маємо не один приклад позитивних результатів цього способу. Громадські організації, об'єднані територіальні громади, волонтери та інші ініціативи змінювали життя людей. Якщо розглянути той шлях та принципи за якими розвивалися країни Європи, то можна побачити, що тільки тоді, коли населення країни усвідомлює свою силу та спільно діє в своїх інтересах - процвітання можливе. І саме в такому світосприйнятті з'явився феномен під назвою громадянське суспільство. Ним стала спільнота ініціативних людей, здатних самоорганізовуватись та єднатись задля вирішення локальних чи глобальних проблем, не очікуючи допомоги від влади.

Революція Гідності підтвердила наявність громадянського суспільства в Україні і сильно активізувала та популяризувала його. Мільйони людей об'єдналися заради визнання себе вільним народом, який має право самотужки обирати власне майбутнє. Тієї холодної зими на Майдані розпочався шлях до свободи та гідності,

тернистий шлях українців від вторинності та меншовартості до відчуття цілісності та національного об'єднання. Немає значення який в тебе життєвий досвід, з якого ти регіону, якого ти віку чи статі, головне, що ти живеш з Україною в серці та кожного дня намагаєшся власноруч розбудовувати нову країну своєї мрії. Починаючи з 2014 року зросла кількість недержавних організацій, що дійсно сприяють вирішенню соціальних проблеми та створюють можливості для розвитку та кращих умов життя. Волонтерство стало виявом активної позиції громадян. Волонтер в Україні - це людина, яка вкладає свій час, талант чи ресурси у втілення соціально корисних проєктів.

Валентина Юдченко, Антон Блажеев

40-річчя серпневих угод. Досягнення польської Солідарності, як інспірація для східного Сусіда

З чого починаються зміни? Чи їх початком є незгода на несправедливість, що займає іншу людину, чи переконання, що в житті до цього часу заходи є недостатніми? А може, віра, що ти завжди можеш краще і мудріше формувати реальність - і що ця можливість є насправді чимось більшим, бо це також наше право і обов'язок? Або це відчуття, що жити – означає брати участь, а не спостерігати з безпечної відстані? Кожна з цих відповідей однаково правдива і спільним в них є зусилля, яке необхідно зробити, щоб щось змінити: зусилля розуму, серця і нарешті фізичні зусилля, щоб перейти з добре відомої ситуації до чогось нового, шукаючи союзника.

Малі зусилля приносять високі результати. Динаміка та розвиток такого руху солідарності сорок років тому, мабуть, здивували не лише Польщу, а цілу Європу. Історичний контекст виникнення „Солідарності” як соціального руху важливий для розуміння того, що навіть у дуже несприятливих умовах – пригнічення, обмеження, розчарування, що виникає внаслідок відчуття безсилля, можливі зміни. З цього простого послання випливає, що треба реагувати коли стикаємось з несправедливістю, бо ми – громада. Громада або спільнота, в якій можемо обговорювати і шукати рішення, шукати шляхи розуміння загального блага – підписання серпневих угод 1980 року між представниками влади та представниками суспільства показало, що революційні рішення не є історичною необхідністю, і порозуміння можна дійти іншим шляхом.

Автентичність та глибина значення слова «солідарність» означає, що не зважаючи на те, що воно роками приймало різні контексти, на спроби зміни його значення, це слово виходить за межі безперечно важливих подій у нашій реальності та приводить до нових ситуацій для нових поколінь людей. Оскільки цього вже

вдалося досягти в Польщі, солідарність є водночас спадщиною та зобов'язанням, також для люблінського середовища неурядових організацій, посиляючись на дуже широке значення солідарності як морального обов'язку. «Якщо мова йде про людей, то вони ніколи не будуть занадто далеко» – саме так можна підсумувати мотивацію ініціатив, які приймає Товариство глобальної солідарності, для яких Грузія, а також Куба та Україна однаково важливі. Універсальність послання солідарності означає, що поважаючи культурні відмінності, вона дозволяє дістатися до різних середовищ і скрізь є зрозумілою.

Також для партнерської організації з Любліна, Товариство Центру Волонтаріату, солідарність є ключовим поняттям, особливо в інтерпретації патрона своєї діяльності, Йоана Павла II. Його слова про „уяву милосердя”, що дозволяють побачити страждаючу людину – завжди є першим етапом дії – були рушійною силою пошуку нових сфер ангажування волонтерів. Шукати не для створення реальності, а для відкриття занедбаних місць та людей та залучення їх до змін у дусі солідарності, а також в переконанні, що держава не зробить всього для своїх громадян.

Ці два контексти - вчення Йоана Павла II та досвід «Солідарності» справді пов'язані, оскільки вважається, що Папа Римський під час свого паломництва 1979 року дав сили натовпам поляків пересилити власні страхи та усвідомити себе як громаду.

Для товариств Центру волонтаріату та Глобальної солідарності важливими є конкретні євангельські принципи, але вам не потрібно бути католиком чи християнином, щоб прийняти набір однакових моральних цінностей: братерство, співчуття та солідарність й так близькі людям незалежно від національності чи віросповідання. Історичний рух «Солідарність», змінив Польщу та поляків. Він все ще має таку силу.

Марта Данелевіч

Україна на шляху змін. Роль кримських татар у пошуках свободи українців

Слово волонтер вже давно прижилось у словнику українців, а після подій 2013–14 років стало мало не основою національної ідеї. Це те, що фактично врятувало країну, об'єднало людей і стало частиною ідентичності українця незалежно від його етнічної, релігійної чи іншої приналежності. Багато хто, незважаючи на весь той смуток та втрати 2015 року, згадують це єднання з величезним трепетом, який окрім емоційного піднесення, приніс велику суспільну користь.

Якщо ми говоримо про це явище в контексті корінного народу Криму, то волонтерство, як і в багатьох інших народів, зародилось задовго до появи в Україні такого терміну, маючи свій прояв в особливій формі, такій же колоритній як і багатогранна культура Криму. Звичайно ж у XX ст. прояви взаємодопомоги були зумовлені наслідками депортації, з якими зіткнувся народ кримли. В той час, коли всі намагались почати жити в післявоєнних умовах, кримськотатарський народ робив те саме, тільки на чужій землі, починаючи навіть не з нуля. Тоді з'явилась така сильна і по-справжньому волонтерська традиція як хашар (з араб. – спільна праця, благодійність), або у більш правильному варіанті кримськотатарською «талакья» (talaqa – з кримськотат. колективна допомога в будівництві). В Азії, куди потрапив цей працелюбний кримський народ, люди помалу починали вставати на ноги, ростити дітей і... будувати житло, а хашар, це ніщо інше ніж люди, які зібрались і, наприклад, дружно залили одному з односельчан фундамент. Так народ відбудувався на новому місці і в основу цього процесу була закладена безоплатна і безкорисна допомога людей один одному.

Ця яскрава традиція відновилась у 1987-89 роках. Вона зміцніла у перші роки Незалежності України. Кримли повертались на Батьківщину, і знову починали все з нуля, і знову стала в нагоді

традиція талакья, тобто хашар. І ось вже теперішня молодь, яка виросла на таких прикладах батьків, почала використовувати цей принцип і в інших сферах. Проекти безкоштовної освіти з різних напрямків, культурні проекти, спортивні заходи та багато чого, що було створено і відбувалось завдяки небайдужості людей, які стали займатись цим за покликом серця.

Першими волонтерами армії України були кримські татари. Коли весною 2014 року армія російських окупантів заблокувала військові частини України, влада в Києві перебувала у стані приголомшення, а верхівка кримськотатарського керівництва вже на повну приміряла триколон в кабінетах, тоді у всезагальному хаосі ті люди, які ще вчора дружно збирались на хашари, так само дружно зібрались та нагодували воїнів України, що стали заручниками одночасно київської нерішучості і московської прорахованості.

Кримські татари були першими добровольцями, які допомагали українській армії в боротьбі з російським окупантом. Вже на початку українсько-російського конфлікту вони об'єдналися, щоб підтримати бійців, готуючи та забезпечуючи їх їжею.

Кримськотатарський волонтер. Який він? Як і будь-який волонтер, він вірить у справедливість, у свободу, у краще життя для себе і для тих, кому він віддає частинку себе своїми добрими справами. Волонтер – це не повинність і не звання, волонтер – це стан душі і система цінностей, це вміння віддавати і малими справами долучатись до великих.

Тільки в Києві є безліч громадських організацій, ініціатив і волонтерських груп, до складу яких входять киримили. “Qırım ailesi” працюють з дітьми, El-Cheber відроджує культуру і традиції, Kyiv QT займається дозвіллям і об'єднанням киримили Києва, Q-hub працює зі студентами та молоддю, а Devam щорічно проводить всеукраїнський форум “Майбутнє Криму” і звичайно ж двері кожного з цих об'єднань відкриті для всіх.

Арсен Тартан, Андрій Почекай

Міжкультурна модель організації добровільної діяльності як приклад вирішення для розвитку волонтерської діяльності в Україні

Міжнародна група волонтерів „Omnes Gentes” була створена в 2009 році у складі Центру волонтерату в Любліні у відповідь на виклики, пов'язані зі зростаючою кількістю іноземних студентів, які приїжджають до Любліна, найбільшого академічного центру на сході Польщі. Раніше, незважаючи на розвинену мережу університетів та інших навчальних закладів, Люблін не був кращим місцем навчання для іноземців, які приїжджали до Польщі, які перш за все обирали досить великі центри, такі як Варшава, Краків чи Гданськ. Єдина група іноземних студентів тоді навчалася в Медичній академії (нині: Люблінський медичний університет). У наступні роки між люблінськими університетами та зарубіжними партнерами були підписані договори про співпрацю, завдяки яким вдалося активізувати міжнародний обмін між студентами та науковцями. З того часу, Люблін став місцем, яке все частіше вибирали молоді люди з різних країн, які з часом вплинули на обличчя міста. Як результат, він перетворився на міжнародний академічний центр з понад 7 000 іноземних студентів, який зростає з кожним роком.

Хоча приплив іноземної молоді позитивно впливав на економіку Любліна та розвиток його академічних установ, виникла потреба в більш інтенсивній інтеграції іноземних гостей з місцевими громадами. Багато іноземних студентів, особливо тих, хто навчається англійською мовою, живуть та навчаються у своїй однорідній групі. Їх взаємодія з місцевим населенням часто обмежується до мінімумом, на що також впливають труднощі в спілкуванні, оскільки лише незначна частина жителів Любліна вільно спілкується англійською мовою, а інтенсивні навчальні програми в університетах не залишають багато часу для ефективного вивчення польської мови. Соціальна однорідність

люблінського суспільства, в якій етнічні та расові меншини становлять лише невеликий відсоток населення, є занепадом соціалістичного минулого. З цієї причини виникла необхідність ознайомлення та привчання місцевої громади до присутності представників інших культур - особливо тих, що не входять до європейського культурного кола.

Зіткнувшись з цими викликами, мерія Любліна та міські громадські організації заявили, що необхідно створити простір, де могли б зустрічатися іноземні студенти та місцеві громади, дізнаватися про менталітет іншої сторони та створити більш привітну атмосферу для всіх. Однією з таких ініціатив є група «Omnes Gentes» – міжнародна група волонтерів, яка вже понад 10 років допомагає іноземним студентам в інтеграції, а також запобігає ксенофобії та расизму.

Група складається з 20–40 членів (кількість варіюється від семестру до семестру), які зазвичай є студентами в рамках міжнародного обміну або навчаються на постійній основі в Любліні. Деяка частина групи - це також працюючі люди, які вносять важливий внесок в організацію діяльності групи. Діяльність Omnes Gentes була б неможливою без польських членів, які займаються перекладом, логістикою та допомагають закордонним колегам вирішувати проблеми повсякденного життя в місті, яке не в усіх аспектах є приготовлене до напливу великої групи іноземців. Групу очолює координатор, якому допомагають кілька досвідчених членів групи. Він встановлює дати зустрічей, планує їх перебіг та кординує діяльність групи.

Набір волонтерів відбувається два рази на рік: на початку зимового та літнього семестру, а це означає, що група щоразу формується майже з нуля, адже більшість студентів перебувають у Любліні в рамках програми «Ерасмус» і через кілька місяців повертаються до своєї альма-матері. Це виклик, оскільки нові волонтери повинні пройти інтенсивну програму інтеграції та навчання, щоб вони могли ефективніше працювати в групі.

Позитивний аспект полягає в тому, що група кожні півроку зміцнюється новими людьми, приносячи свіжий ентузіазм та нові ідеї. Те, що відрізняє групу «Omnes Gentes» від інших груп в Центрі волонтаріату, – це те, що англійська мова є робочою мовою, а знання цієї мови насправді є єдиною умовою, яку необхідно виконати, щоб стати волонтером в цій групі. Група має щотижневі зустрічі в приміщенні Центру волонтаріату, де також проводяться інтеграційні вправи та підготовчі заняття для волонтерської роботи. Іноземні члени групи мають шанс представити полякам культуру своїх країн, а польські члени групи проводять майстер-класи, ознайомлюючи іноземців з різними аспектами польської культурної спадщини. На щотижневих зустрічах також обговорюються волонтерські реалізовані і заплановані майбутні заходи, нові ідеї та ініціативи.

Волонтерські заходи, що проводяться у групі, включають: міжкультурні семінари у Центрі волонтаріату для різних вікових груп, презентації різних країн у початкових та середніх школах Любліна та навколишнього району (включаючи Радзінь Підляський), також у рамках літніх та зимових таборів. Волонтери групи також проводять щотижневі заняття для дітей в нейропсихіатричній лікарні в Любліні, пенітенціарній установі та інших місцях. Протягом багатьох років група організовувала захід під назвою „Інтеграційне мітечко” у селі Домбровіца поблизу Любліна. Протягом декількох днів групи старшокласників, молодь з центрів для біженців, волонтери з різних країн мали можливість дізнатися та обмінятися думками щодо позитивних аспектів міжкультурності та міжнародної допомоги.

Члени групи Omnes Gentes цінують участь в подібних заходах, оскільки це дозволяє людям зустрічатися та знайомилися з новими людьми поза їх власною групою в університеті, інтегруватися з місцевою громадою та використовувати допомогу польських волонтерів у подоланні повсякденних труднощів у польській реальності. Для багатьох людей можливість представити культуру власної країни дозволяє їм посилити свою самооцінку, адже для

жителів Любліна вони перестають бути анонімними і стають конкретними людьми, які сприяють розвитку культури нашого міста. Члени групи зустрічаються не лише під час щотижневих зустрічей та заходів у рамках волонтерських активностей, а й у вільний час, завдяки чому вони краще використовують час, проведений у Любліні, вдосконалюють свої знання англійської та польської мов. Ті з волонтерів, які вирішили залишитися в Польщі на тривалий час, часто переходять до інших (польськомовних) груп, що діють в рамках Центру волонтерів, або використовують міжособистісні навички, набуті в групі, знаходячи роботу у відділах міжнародного співробітництва Люблінської міської ради, в університетах і навчальних установах.

Зважаючи на швидке збільшення кількості іноземних студентів в Україні, для яких країна приваблива через високий рівень освіти та відносно низькі витрати на життя, досвід, накопичений за ці роки в рамках діяльності групи Omnes Gentes, може бути хорошим прикладом також для українських волонтерів та неурядових організацій.

Мацей Поморські

Роль лідера у провадженні соціальної діяльності, яка базується на волонтерстві

Сила соціальної діяльності – людський капітал – волонтери. На ефективність роботи волонтерів впливає швидкість дій, креативність, співпраця та мотивація. Щоб уникнути непотрібних дій та виникаючого хаосу, необхідно залучати керівника – координатора. Координатор – це людина, яка збирає навколо себе добровольців, організовує їх діяльність, розподіляє завдання та впливає на розвиток групи. Хоча ніхто не народжується координатором, людина, яка ним стане, повинна мати такі особливості, які полегшать його роботу: навички спілкування, швидкість налагодження відносин, вміння аналітично мислити, делегувати ролі та керувати часом. Відповідальний лідер має постійну потребу в розвитку в цих сферах.

Роль координатора також полягає в мотивації волонтерів та підтримці їх на належному рівні.

Часто координатор - це волонтер, як і інші члени команди. Однак він також відповідає за інших добровольців. Його діяльність впливає на функціонування групи та якість її допомоги. Це дуже важлива роль. Саме тому ми підготували низку порад, які, сподіваємось, позитивно вплинуть на діяльність лідерів.

Координаторе – зверни увагу на:

1. Планування – дозволяє уникнути випадковості, виявити проблему та обрати відповідні дії.
2. Знання потенціалу волонтерів – дозволяє ефективно використовувати таланти та потенціал волонтерів.
3. Відповідне делегування обов'язків – делегування відповідних обов'язків правильним людям у потрібний час.
4. «Святкування успіху» – вміння побачити та похвалити за виконане завдання, тому що це піднімає на духу та мотивує.

5. Визначення початку та кінця кожної дії (це стосується також зустрічей з волонтерами) – це дозволяє організувати свою діяльність.

6. Контроль над конфліктом – не залишайте не розв'язаних конфліктів. Конфлікти потрібно обговорювати – спочатку окремо, а потім у групі. Іноді при необхідності потрібно звернутися до зовнішнього посередника. Іноді трапляються такі ситуації, коли для добра людей, яким ми допомагаємо, ти повинен подякувати волонтеру за співпрацю. Цього не варто боятися. Однак у цій галузі потрібно бути обережним.

7. Підтримка волонтерів – допомагає створити добрі стосунки з волонтерами та посилює їх мотивацію.

8. Контролювання ініціатив, які пропонують волонтери – дозволяє контролювати свої дії, запобігає неконтрольованим діям. Однак це не означає, що волонтери не повинні реалізовувати свої ідеї. Бажано, щоб вони це робили, але за згодою та знаннями керівника. Це вимагає, щоб координатор був відкритим до співпраці та нових ідей.

9. Створення простору для розмови – систематична організація зустрічей команди дозволяє волонтерам висловлювати свої емоції (позитивні та негативні), роздратування чи невдоволення. Коли є місце для розмови, будь-які конфлікти можуть бути вирішені.

Кожен керівник/координатор повинен зіткнутися з організацією зустрічей для волонтерів. Щоб зробити їх ефективними та щоб волонтери добровільно брали участь у них, варто звернути увагу на кілька питань:

1. Самопрезентація – це, як сприймуть координатора, залежить від його способу розмови, зовнішності та жестів. Координатор повинен дбати про створення доброзичливого, приємного образу.

2. Пунктуальність – координатор повинен чекати волонтерів, а не навпаки. Присутність лідера безпосередньо перед зустріччю полегшує волонтерам вирішення окремих питань.

3. Чіткий початок і кінець зустрічі – дає волонтерам відчуття безпеки. Варто також повідомити волонтерам, як довго планує відбутися зустріч. Якщо координатор планує зустріч на 1,5 години, він повинен слідкувати за цим часом. Пам'ятаймо, що волонтери також мають інші обов'язки, не пов'язані з їхньою соціальною діяльністю.

4. Створення плану зустрічі, наприклад, за такою схемою:

- інформаційна,
- дискусійні питання,
- завдання,
- коментарі, уваги.
- резюме (керівник повинен переконатися, що всі правильно розуміють зміст та наміри).

5. Створення простору для обміну – після зустрічі, координатор повинен дати волонтерам час для індивідуальних розмов з ним. Це допомагає дізнатись особливості волонтерів та їх підхід до зустрічі, що позитивно вплине на управління діяльністю.

6. Урізноманітнення зустрічей – щоб уникнути одноманітності, варто збагатити зустрічі тематичними розмовами з гостями, вправами, завданнями тощо.

7. Проведення оцінювання – варто періодично оцінювати діяльність. Це дозволить уникнути помилок у майбутньому та дасть можливість виробити перспективу розвитку.

8. Координатор – не диктатор. Варто звернути увагу на призначення ролей чи завдань. Розподіл відповідальності позитивно вплине на загальний настрій волонтерів та їх активність. Вам просто потрібно пам'ятати про чіткий розподіл ролей.

9. Технічні питання – варто подбати про належну організацію простору (облаштування стільців, що сприяють дискусіям; наприклад, у колі, гарне освітлення приміщення та його загальна доступність, можливо кава, чай).

Уваги щодо структури та управління програмою:

Координатор – заступник – наступник.

1. Чіткий розподіл ролей, коли програма має кількох координаторів: що робить один і другий.

2. Координатор повинен контролювати все: усі завдання, програми – так, щоб в ситуації, коли хтось відповідальний за певне завдання піде, щоб головний координатор міг залучити нового.

3. При виборі заступника/ правонаступника слід враховувати: знання програм та тренерські навички.

4. Наступник координатора повинен мати зовнішні контакти – такі як центри / інші волонтерські організації, щоб після зміни не було розірвано контактів;

5. Поступово впроваджуючи наступника, потрібно це робити поступово і обережно, щоб не кидати його на глибоку воду.

ЕТИКА ВОЛОНТЕРА

практичні поради

Братерство

Кожна людина для мене це сестра або брат.

Чутливість

Бачу і реагую на зло чи кривду, що відбувається в світі.

Солідарність

Я разом з тими, кого відштовхує або обмежує суспільство.

Стабільність

Деякі люди “бувають” волонтерами, я Є волонтером.

Радість

Моя посмішка - це зброя, здатна подолати страх і безпорадність.

Емпатія

Навіть якщо не можу допомогти, я з тими, у кого є проблеми.

Здатність слухати

Поганий волонтер говорить, і говорить, і говорить ...
І часто він не говорить про що говорить.
Тому я із задоволенням слухаю.

Пунктуальність

Запізнюватися - це добре для ледачих і млявих людей

Робота в групі

Що я не можу зробити один,
ми це зробимо вдвох або втрох.

Послідовність

Лише ніженки і пестуни вважають,
що справи занадто важкі.

Співчуття

Для обмежених людей світ закінчується
за околицями їх міста.
Мій світ – це весь світ.

Щедрість

Гроші приносять найбільшу радість,
коли їх дарують тим,
у кого їх менше, ніж у мене.

Робота над собою

На щастя, помилки можна виправити.

Вірність

Я не залишаю тих,
хто йде зі мною стежками життя.

Любов

Я тебе люблю. Що значить, хочу жити так,
щоб ти був щасливий.
А якщо ти щасливий, то і я щасливий,
тому що ти щасливий.

Приклади сценаріїв для занять присвячених волонтерству

Сценарій 1. Що таке волонтерство? Впровадження

Сценарій2. Чому я тут? Мотивація до волонтерства

Сценарій 3. Як знайти на все це час? Управління своїм часом

Сценарій 4. Один за всіх, всі за одного. Значення роботи в групі

Сценарій 1. Що таке волонтерство? Впровадження

Цілі:

- ознайомлення учасників з ідеєю волонтерства
- інтеграція команди
- звернення уваги на інших людей
- Тривалість: прибл. 2 години

Матеріали: пряжа нитки, фліпчарт, папір, маркери, відвернуте визначення

Перебіг зустрічі

1. Знайомимося

Учасники сідають в коло. Кожен з них повинен назвати свою особливість чи рису, яка починається з першої літери його імені (риси не можуть повторюватись). Ведучий починає гру, кидаючи нитку обраному учаснику, який після висловлення своєї характеристики кидає її далі, і так кожна наступна особа. Коли пряжа досягає останньої особи, дається наступна інструкція. Тепер завдання полягає в тому, щоб змінити порядок, тобто останній учасник кидає пряжу до того, від якого її отримав, і озвучує його особливість, не свою і т. д. Нарешті, пряжа – повертається до ведучого. Ведучий контролює, щоб кожен мав можливість

висловитись.

2. Створюємо контракт, правила, що діють під час тренінгу

У формі дискусії, встановлюємо їх разом з учасниками, записуємо їх на фліпчарті і просимо всіх підписати – їх ухвалення.

3. Визначення волонтерства

Учасники, поділені на групи з чотирьох, записують свої асоціації пов'язані з волонтерством, потім діляться всіма ідеями з рештою учасників. Ведучий створює мапу думок або асоціативну карту на фліпчарті, додаючи будь-які відсутні елементи.

4. Відвернуте визначення – роздаємо учасникам підготовлені картки з друкованим відвернутим визначенням волонтерства (дзеркальне відбиття), їх завдання – переписати визначення.

Інструкції, які потрібно дати учасникам: Зараз я вам роздам картки з відвернутим визначенням. Вашим завданням є – переписати його. Всі працюють самостійно.

перерва

5. Вправа – аплодування

Сидимо в колі. Бажаючий починає гру. Аплодуємо по черзі (мовчки), відповідно за годинниковою стрілкою. Не дозволяється плескати на 3, 6, 9 та будь-яке число, яке містить якесь з цих цифр (наприклад: 13, 26, 30, 31, 32, 65, 67, 98 тощо). Якщо хтось помилився, починаємо спочатку – від особи, на якій закінчили.

6. Розмова – де потрібні волонтери, в яких ситуаціях працює волонтерство, чим займаються волонтери. Метою цього пункту є визначення рівня знань учасників про волонтерство, додавання відсутніх елементів, створення зрозумілого для кожного образу волонтерства.

7. Оголошення – я як хороший волонтер

Напишіть оголошення, в якому ви будете рекламувати себе як хорошого волонтера. Перечисліть свої сильні сторони, сфери, де ви відчуваєте себе найкраще. Не зазначайте в оголошенні вашого імені.

Коли всі напишуть, обмінюємося оголошеннями з іншими учасниками. Потім присвоюємо опис до конкретної людини. Запитання до учасників – чим вони керувалися при зіставленні опису з конкретним учасником? Як вони почували себе описуючи себе?

8. Підсумки зустрічі

Я прийшла на волонтерство через поклик серця та бажання працювати з дітьми. Завдяки цьому я змогла перевірити, чи це правильний шлях у моїй подальшій роботі. Різні ситуації, з якими я зустрічаюсь у волонтерстві, навчають мене та збагасують мої робочі навички. Волонтерство також подарувало мені чудових друзів. Через те, що я зустріла їх там, я знаю, що для них важлива інша людина, і я можу на них розраховувати. Завдяки волонтерству я також відчуваю себе потрібною, це дає мені цілі, відчуття сповнення та багато радості.

Целіна Сломка

Сценарій 2. Чому я тут? Мотивація для участі в волонтерстві

Цілі:

- презентація образу волонтера
- обговорення поділу мотивації на зовнішню та внутрішню
- роздуми про власну мотивацію до волонтерства

Тривалість: близько 2 години

Матеріали: фліпчарт, папір, фломастери, картки-рефлексії, тематичні дослідження, барвисті газети

Перебіг зустрічі

1. Стартовий раунд

Ділимо учасників на пари. Завдання має два етапи. У першій частині одна особа опитує другу, запитуючи, наприклад, про інтереси, щоб пізніше розповісти всій групі про цього учасника. Через 3 хвилини повертаємося в коло, розповідаємо, що дізналися під час розмов, представляючи групі образ свого партнера чи партнерки. У другій частині ми повертаємось до роботи в парах і змінюємо ролі – запитує той, хто раніше відповідав. Продовження аналогічно до попередньої частини.

2. Кросворд

Учасники працюють у парах, над створенням кросворду з гаслом ВОЛОНТЕР. Питання повинні стосуватися особливостей волонтера. Виконавши завдання, учасники обмінюються кросвордами – розгадують кросворд, створений іншою парою.

3. „Ідеальний волонтер”

На основі ідей, сформованих під час попереднього завдання, створюємо образ «ідеального волонтера». Завдання виконується у формі дискусії, ведучий записує особливості ідеального волонтера на фліпчарті.

4. Чи я ідеальний?

Роздаємо учасникам підготовлені картки-рефлексії. На них присутні питання: Які якості у мене є? Яка моя сильна сторона? Над чим я повинен попрацювати? Що я хотів би змінити?

Кожен індивідуально заповнює таку карту для себе, спираючись на образ «ідеального волонтера».

перерва

5. Тематичне дослідження

Учасники поділені на групи по чотири особи. Кожна група отримує одну історію (кілька груп можуть мати однакову ситуацію). Їх завдання – відповісти на вказане питання.

Ситуація І: Придивіться історії Каспера, а потім спробуйте відповісти на наступні запитання: Що Каспер зробив не так? Як ви думаєте, що він повинен зробити? Яке «золоте правило» ви б дали особі в подібній ситуації?

Каспер – студент першого курсу одного з варшавських університетів. Він дуже талановитий хлопець, дуже швидко засвоює нові знання. Крім того, він займається волейболом з 7 років. Разом із командою він двічі вигравав чемпіонат Польщі, в кулуарах його навіть називали відкриттям чемпіонату. Каспер часто говорив, що лише під час гри в волейбол, він може дійсно розслабитися і відпочити. Коли прийшов час обрати ліцей, він відмовився від спортивної школи на користь ліцею біохімічного профілю, адже, як казали його батьки: «можна побігати собі за м'ячем у вихідні дні». Керуючись порадами свого найближчого

оточення, він обрав іспити з біології та хімії, які йому легко давались, успішно їх здав, що відкрило йому шлях до кожного університету в Польщі. „Як такими здібностями, не скористатися таким шансом? Знаєш скільки юнаків хотіли би бути на твоєму місці? Марш на ту медицину!” – казали йому. У той же час його покликали до збірної Польщі. Сьогодні він нещасливий студент-медик, який щовечора замислюється, що було б, якби він зробив інший вибір.

Ситуація II: Погляньте на історію, яку розповів Петро, а потім спробуйте відповісти на наступні запитання: Яку техніку використав Петро? Як вона вплинула на поведінку хлопців? Як би ви вчинили на його місці?

Протягом кількох днів, під мій дім приходили троє хлопців. Їм дуже подобалось проводити час сидячи на лавці, викопувати дрібні камінці з землі і кидати їх на бляшаний дах мого будинку. Особливо в одне місце біля вікна давало найголосніший звук. Не дивно, що зачаровані хлопці цілили саме туди. Метр від мого столу з іншого боку даху. Це приносило їм дике задоволення, але наврядчи для мене. Я вирішив зіпсувати їм цю „радість”. Одного разу, коли хлопці ліниво сходились на лавку під моїм будинком, я спустився сходами, щоб заплатити кожному з них по 5 злотих за те, щоб вони кидали камінці на дах принаймні протягом 30 хвилин.

Спочатку вони були вражені, але потім вони погодилися на такі умови, тим більше, що тепер хтось платить їм за те, що їм подобалося робити. Через тиждень, коли вони прийшли знову, я сказав їм, що, на жаль, мені не вистачає грошей і тепер я можу заплатити їм лише половину тієї суми. Хлопці були явно розчаровані, але погодилися на таку оплату. Потім за кілька днів я привітав їх із сумним обличчям, сказавши, що я трохи прорахувався і з сьогоднішнього дня можу їм запропонувати

лише 1 злотий за півгодини на кожного. Хлопці одноголосно відмовилися і сказали, що воно цього не варте. Після цього вони більше ніколи не приходили.

6. Міні-лекція – поділ мотивації на зовнішню та внутрішню

7. Хрестики і нолики

Ведучий встановлює три ряди стільців з трьома в кожному. Розділяє учасників на хрестики і нолики. Потім починається гра, коли ведучий називає «нолик» – особу з групи “ноликів” вона сідає на стілець, але повинна зайняти місце до того, як ведучий відлічить до п’яти. Потім ведучий викликає “хрестик”, який теж сідає на вільний стілець, як остатній учасник з групи “ноликів”. І так по черзі, поки не виграє одна з команд.

8. Створюємо плакат

Покажіть у графічній формі, що спонукало вас до волонтерства, і як ви уявляєте свою діяльність. Можна використовувати кольорові газети, фломастери – усі доступні матеріали.

9. Підсумки

Я вважаю, що волонтерство – допомога іншим – потребує або зловживаючим – це моральний обов’язок кожного. Тому що це натуральна потреба – робити щось добре – це вписано в кожній людині. Виконавши завдання, волонтери відчують неповторне відчуття самореалізації, яке не можна порівняти ні з чим у світі.

Андрій Почкай

Сценарій 3. Як знайти на все це час? Управління своїм часом

Цілі:

- усвідомлення плинності часу
- створення ієрархії цінностей Тривалість: приблизно 2 години

Матеріали: фліпчарт, папір, маркери,

Перебіг зустрічі

1. Стартовий раунд

Сідаємо в коло. Кожен учасник каже своє ім'я та оцінює у відсотках свій сьогоднішній заряд енергії. Порядок виступів за годинниковою стрілкою.

2. Хвилина

Учасники сидять у колі, з заплющеними очима, сидять у повній тиші. Кожен повинен в своїй уяві відміряти одну хвилину, а після неї (коли відчують, що хвилина минула) встати і лише потім відкрити очі. Ведучий каже „Старт”; і дивлячись на годинник і мовчки відраховує одну хвилину. Ведучий не зупиняє гру після того як скінчиться хвилина, спостерігає за учасниками. Гра закінчується, коли всі учасники стоять.

Ведучий обговорює результати гри з урахуванням відповідей на наступні питання: Коли перші учасники встали? Через який час піднялась наступна особа і скільки часу минуло до встання всіх осіб?

3. Створення свого плану дня

Кожен учасник створює свій план на день (бажано вчорашній, так буде простіше). Можемо попросити бажаючих прочитати

свій план вголос, якщо ніхто не виражає бажання, не тиснемо на учасників, а обговорюємо зразок плану. Інтерпретація в контексті піраміди потреб Маслоу – чи я дбаю про свої потреби, сон тощо? Чи використовую час, скільки його марную? Медіа, телефони – загальновідомі злочини часу, але ми їх не викинемо з життя – нам просто потрібно навчитися їх розумно використовувати. Гігієна сну. Сон і працездатність протягом усього дня.

4. Цінності

Кожен учасник отримує три маленькі картки. Важливо виконувати завдання в тиші, в атмосфері роздумів. Завдання – написати те, що для мене найважливіше. Кожна картка символізує окрему річ, окрему цінність. Коли всі закінчили, ведучий просить відкласти одну з карток (Увага! Це не означає, що ця цінність непотрібна або неважлива – просто вона знаходиться на третьому місці). Коли у кожного залишилося дві цінності, ми відкладаємо ще одну. У кожного залишилося лише одна картка-цінність.

Тоді ми повертаємось до розкладу дня – скільки часу ми присвячуємо цим речам, які насправді важливі для нас? Наголошуємо на тому, що саме вони відіграють важливу роль у почутті задоволення від життя.

перерва

5. Міні-лекція – Матриця Айзенхауера Поділ на важливе термінове, важливе нетермінове, неважливе термінове, неважливе нетермінове. Звернення уваги на можливість делегування певних завдань.

6. Делегування завдань

Пригадайте ситуацію, коли ви попросили когось виконати якесь завдання. Дайте відповіді на наступні питання:

- чи завдання було виконано правильно?
- скільки часу ви заощадили?
- що ви відчували, коли просили когось про допомогу?
- чи були ви задоволені роботою цієї особи?

7. „Пожирачі” часу

Кожен окремо виписує “пожирачів” часу з якими найчастіше стикається. Потім всі разом визначаємо, які речі найчастіше повторюються і у формі дискусії встановлюємо план, як можна з цим впоратися, зменшити втрату часу.

8. Підсумки

Олександра Божецька

У вирі повсякденного життя, ми не думаємо про інших людей. Волонтерство - це для мене зупинка та можливість подумати про тих, хто потребує нашого часу. Це можливість побудувати справді цінні відносини і помітити, що в житті, в першу чергу, має значення хтось, хто є поруч з вами. Волонтерські зустрічі збагачують нас мудрістю, емпатичною поведінкою, а також прекрасними спогадами зі старшими людьми, які дуже потребують нас через самотність, або з дітьми, які не мають підтримки своїх близьких. Молодь - час діяти, бо коли, як не сьогодні?

Сценарій 4. Один за всіх і всі за одного. Значення роботи в групі

Цілі:

- наголошення на важливості роботи в команді та цінності співпраці
- підкреслення цінності індивідуального потенціалу

Тривалість: приблизно 2 години

Матеріали: фліпчарт, папір, фломастери, кольорові паперові смужки, картки з загадкою

Перебіг зустрічі

1. Ланцюг талантів – у самих небагато, але разом можемо перенести гори

Кожен учасник отримує 3 підготовлені смужки кольорового паперу, на яких записує свої таланти, вміння та захоплення (одна картка – один талант). Коли всі закінчать, робимо раунд, щоб кожен розповів про свої таланти, поєднуючи картки в ланцюжок (для полегшення гри перед розданням карт, треба приклеїти до кожної картки шматочок двостороннього скотчу). Наш ланцюг зростає з кожною особою, і нарешті маємо довгий список наших талантів.

Обговорення вправи в контексті цінності співпраці – кожен, хто приєднується до групи, приносить щось нове.

2. Конструктори машин

Об'єднуємо учасників у групи по 4–5 осіб. Кожна група працює, якщо можливо, в різних куточках кімнати. Завдання – створити якусь машину (наприклад: автомобіль, пральну машину, комбайн). Кожен член групи повинен бути частиною цієї машини.

3. Загадка

Учасники залишаються в тих самих групах, в яких працювали в попередній вправі. Кожна група отримує загадку.

Інструкції для учасників: На основі наданої інформації знайдіть відповіді на запитання:

- Який корабель відправляється в Порт Саїд?
- Який корабель везе чай?

У порту було п'ять кораблів.

Грецький корабель виходить о шостій і везе каву. У корабля посередині є чорний димохід.

Англійський корабель відправляється о дев'ятій.

Французький корабель із синім димарем стоїть з лівого боку корабля з кавою.

З правого боку корабля, що перевозить какао, стоїть корабель, який пливе до Марселя. Бразильський корабель прямує до Маніли.

Поруч із кораблем, що перевозить рис, стоїть корабель із зеленим димоходом. Корабель, що пливе до Генуї, відправляється о п'ятій.

Іспанський корабель відправляється о сьомій і стоїть з правого боку корабля, що пливе до Марселя.

Корабель з червоним димоходом прямує до Гамбурга.

Поруч із кораблем, що впливає о сьомій, знаходиться корабель з білим димоходом.

Останній корабель перевозить кукурудзу.

Корабель із чорним димоходом відправляється о восьмій. Корабель з кукурудзою кинув якір поруч із кораблем з рисем. Корабель, що пливе до Гамбурга, відправляється о шостій.

Відповідь: Іспанський корабель пливе до Порт-Саїду; французький

корабель перевозить чай.

Запитання до учасників: Які ваші думки щодо цього завдання? Чи з'явився в групі лідер? Як це вплинуло на роботу?

4. Міні-лекція про групові ролі. Теорія групових ролей Белбіна: практичний організатор, природний лідер, людина дії, сіяч, особа з контактами, суддя, людина групи, перфекціоніст, спеціаліст.

---перерва---

5. Найкоротший ланцюг

Завдання учасників – запропонувати якомога коротший ланцюг асоціацій, за допомогою якого можемо з'єднати будь-які два слова. Наприклад, як поєднати Адама Міцкевича зі скріпкою? Міцкевич – література – папір – скріпка.

Учасники виконують це завдання у двох групах, обидві отримують однаковий набір слів. Виконавши завдання, вони читають свої пропозиції в голос для всіх.

6. Один за всіх і всі за одного. Розмова про цінність роботи в команді. Вказання на переваги розподілу обов'язків, ширший спектр ресурсів. Запитуємо учасників, яка їх думка, чи віддають перевагу самостійній праці чи праці в групі.

7. “Павутина”

У центрі кімнати встановлено „павутиння” (вертикальна дошка з квадратними отворами). Завдання учасників – перебратися на інший бік кімнати через один з отворів і отримати якомога більшу кількість очок – кожному отвору присвоюється кількість очок.

При проходженні не можна торкатися елементів “павутини”. Усі учасники повинні перебратися на інший бік “павутини”.

8. Підсумки

Підгот. Магдалена Зарембська

Що дає мені волонтерство? Важко відповісти одним реченням. Для мене це не лише допомога нужденним та безхатченкам, але теж внутрішня радість, що мої дії є корисні для когось. Можливо, ефекти не видно відразу, але, можливо, це дасть плоди з часом. Безумовно, це також реалізація себе, не тільки все для мене, а й ділення з іншими людьми свого вільного часу, можливо, навичок, можливо, прихильності. Безперечно, все це важливо. Замість того, щоб сидіти на дивані перед телевізором – я можу використовувати цей час по-різному, на користь інших людей.

Волонтерство – це також група чудових людей з пристрастю, часто внутрішньою сміливістю, повною відданістю та доброю волею. Люди різного віку, інтересів, освіти, студенти, вихованці, професійно активні люди, які мають одну спільну мету – самовіддану допомогу.

І тому я є волонтером і не боюся сказати це – я пишаюся тим, що є одним з них, хоча у сучасному світі комерції та споживацтва це не дуже популярно.

Кордіан Урліх

Проект „Міжнародні інспірації – путівник з волонтерства для української та кримсько татарської молоді” базується на міжкультурній моделі організації волонтерів, розробленій у Польщі. Він полягає у створенні простору для зустрічі, знайомств, прийняття, інтеграції та спільних дій представників різних культур. Люблінський досвід показав, що волонтерство – це відмінна платформа для інтеграції. Основна мета проекту підтримка розвитку громадянського суспільства та соціальних ініціатив в Україні, використовуючи мультикультурний потенціал країни. Проектні заходи спрямовані на групу з 20 молодих активістів з України (10 українців, 10 кримських татар) віком від 17 до 24 років, які будуть запрошені на інтенсивне 5-денне навчання з волонтерства, міжкультурної освіти та роботи з проектними методами у Польщі. Після її завершення навчені волонтери-лідери візьмуть участь у Форумі волонтерських ініціатив в Україні. Там вони представлять ідеї для діяльності в місцевому середовищі (міні-проекти) та організують міжкультурний захід для широкої аудиторії. На останній фазі проекту молоді лідери, в кількох групах, реалізовуватимуть власні міні-проекти у своїх місцевих громадах (на практиці це волонтерство). Ця публікація створена у співпраці Товариства Центру Волонтаріату і з українською організацією Eleos. Вона буде використовуватися на всіх етапах проекту „Міжнародні інспірації – путівник з волонтерства для української та кримсько татарської молоді”, а також після його завершення, як посібник з волонтерства, що поєднує людей різних культур, традицій та релігій.

Проект співфінансується з Польсько-Американського Фонду Свободи в рамках програми RITA – Зміни в регіоні, що реалізується Фондом Освіта для Демократії.

Елеос-Україна – платформа взаємодії неурядових організацій, релігійних громад, державного сектору, заснована на демократичних цінностях та поза будь-якими видами дискримінацій з метою вирішення соціальних проблем.

Назва Eleos походить від грецького слова Ελέος – милість, милосердя, співчуття. Це фундаментальні цінності, на яких побудована наша організація, і пояснення, чому саме таку назву ми обрали.

Наша спільнота небайдужих допомагає кожній людині гідно жити: духовно розвиватися, отримувати освіту та роботу, якісну медичну допомогу, їжу, житло; слідкує за дотриманням прав, надає психологічну підтримку. Eleos перетворює поняття “соціальне служіння Православної Церкви України” на реальні справи для реальних людей.

Основні завдання Мережі «Елеос»:

- реалізація програм, спрямованих на вирішення соціальних проблем у суспільстві;
- залучення до вирішення соціальних проблем широкого кола зацікавлених сторін: держави, приватних осіб, релігійних та неурядових організацій та представників бізнесу;
- розбудова мережі соціального служіння в Україні та за її межами.

Більше інформації: www.eleos.com.ua

Люблінське Товариство Центру Волонтеріату – організація, заснована в 1999 році. Вона допомагає знаходити волонтерські активності, відповідні до інтересів, навичок, організовуючи підготовче навчання волонтерам та координаторам, готує публікації, дослідження та інформацію про волонтерство. Співробітники також надають юридичні консультації у сфері волонтерства та керують онлайн-волонтерством. У рамках Люблінського центру волонтеріату реалізуються програми допомоги безхатченкам, психічно та соматично хворим, молодим та дорослим, що конфліктують із законом, дітям та молоді, які ростуть у занедбаних умовах, біженцям. З 2009 року Товариство також проводить програму **Міжнародна волонтерська група „OMNES GENTES”**, спрямовану на інтеграцію місцевої громади Любліна та регіону із іноземцями, які проживають у регіоні, шляхом включення їх у спільну волонтерську діяльність.

Більше інформації: www.wolontariat.lublin.pl

MEZKULTURNE
inspiracije